

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

22^e JAARGANG

WOENSDAG 26 MEI 1937

No. 1117

COMMISSIE VAN REDACTIE:

*P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).*

Assistent-Redacteur: *L. R. W. Soutendijk.*

Redactie-adres: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.*

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD.

	Blz.
GOUDSTERILISATIE; EEN ILLUSIE door <i>A. A. van Sandick</i>	390
De tweede wijziging der Crisis-Invoerwet door <i>Dr. C. Kool</i>	390
De invloed van de monetaire wijziging van September 1936 op het gebruik van de postrekeningen door <i>S. J. H. Wesselink</i>	393
Credietcontrole als middel tot conjunctuurbeheersching in de nieuwe Duitse bankwet door <i>H. W. J. Wijnholds</i>	394
De Rijksmiddelen over April 1937	395
AANTEKENINGEN:	
Wereldvaluta-index	396
Automaten in den kleinhandel en de tendenzen in de Duitse automatenindustrie.....	397
Stapelvezel als grondstof.....	398
Productie, prijsvorming en werkloosheid in de statische maatschappij	399
De 21ste publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut	399
MAANDLIJFERS:	
Overzicht van den stand der Rijksmiddelen	400
ONTVANGEN BOEKEN.....	402
Statistieken:	
Groothandelsprijzen.....	402-403
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	401, 404

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

Op de wisselmarkt is het verloop rustiger geweest dan in de voorgaande weken. Zoowel te Londen als hier was de Dollarnoteering niet aan groote schommelingen onderworpen. De koers te Londen was om en nabij 4.94, te onzent 1.81 ⁷/₁₆ tot ¹⁹/₁₆. De rust inzake het vraagstuk van de goudwaarde is nog wel niet geheel teruggekeerd, maar er schijnt toch een althans tijdelijke afspraak te zijn om den status quo niet te verstoren. Of hieruit verderstrekkende accoorden zullen voortvloeien staat nog allerminst vast, maar de acute speculatieve tendenzen zijn weer uit de wisselmarkt verdwenen. Wat den Gulden betreft kan geconstateerd worden, dat de vraag naar Guldens nog steeds overwegend is, maar het Egalisatiefonds was niet constant genoopt in te grijpen, meermalen waren vraag en aanbod zonder interventie in evenwicht. De realisaties van opgepot goud waren minder van omvang. Of er nog omvangrijke bedragen metaal in hamsteaarshanden zitten is moeilijk te schatten. De goudvoorraad van de centrale bank is sedert de devaluatie met rond 430 millioen gestegen, voegt men daaraan toe het bezit van het Egalisatiefonds, dat, wanneer het geheel volgekocht zou zijn, een kleine 200 millioen kan beloopten — van het aanvangskapitaal ad 300 millioen is immers ruim 100 millioen door goudverkoop aan De Nederlandsche Bank „verloren” — dan komt men op een totaal van ruim 600 millioen. Daarvan is maar een deel afkomstig uit verkoop van opgepot goud, maar uit dit indrukwekkende cijfer heeft men toch de impressie dat de verborgen reserves niet zoo heel groot meer zullen zijn.

Van de overige valuta's waren Ponden ook weinig bevoegen, hetgeen natuurlijk samenhangt met de Dollarhandhavingpolitiek te Londen. De heele koersbeweging van het Pond van den laatsten tijd was immers geheel gebaseerd op de verhouding ten aanzien van den Dollar. De Fransche Franc had weer te lijden onder kapitaalexport. Van realisatie van opgepot goud, merkt men in Frankrijk niets, althans niet door omzetting in Francs. Wanneer niet het komende reiseseizoen, extra ondersteund door de wereldtentoonstelling, een groote vraag naar Francs doet ontstaan, ziet het er voor het koersverloop van deze munt niet fraai uit.

De geldmarkt verkeert nog steeds in een stadium, dat van eenigen reëelen invloed op de geldkoersen van welke omstandigheid dan ook nauwelijks sprake kan zijn. De renteloze saldi die de banken bij de Nederlandsche Bank hebben uitstaan zijn tot boven de 400 millioen gestegen, een situatie waarbij men voor de geldmarkt niet anders dan nominale noteringen kan verwachten. Driemaandspapier gaat voor ³/₁₆ pCt., zesmaandspapier voor ¹/₄ pCt. Het langstlopende papier, circa 4½ jaars, wordt op 1 ¹¹/₁₆ verhandeld. Aanbod van papier is er ook op deze prijzen practisch niet. Voor rekening van het Egalisatiefonds wordt op de gebruikelijke wijze weer ondershands papier geplaatst; naar men verwacht zal de rente een recordlaagte bereiken.

GOUDSTERILISATIE; EEN ILLUSIE.

De goudsterilisatie, waartoe Engeland en de Vereenigde Staten overgingen, moet dienen om te voorkomen, dat met de toeneming van de hoeveelheid goud ook het quantum geld grooter wordt.

Sedert het goud niet meer zelf als geld circuleert, komt het binnenkomende goud normaliter terecht bij de circulatiebank, die het tegen geld inwisselt. Of hier nog een of andere instantie (egalisatiefonds of iets dergelijks) wordt tusschengeschoven, doet weinig ter zake. Want ook al behoudt zoo'n fonds het goud zelf, dan moet het het goud toch betalen met geld dat het zich, op welke wijze dan ook, verschafft.

De zoogenaamde sterilisatie van het goud nu wordt op deze wijze bewerkstelligd, dat het geld dat (hetzij door de circulatiebank, hetzij door een egalisatiefonds) voor de verrekening van het binnenkomende goud wordt uitbetaald, ook weer aan de circulatie wordt onttrokken, door een plaatsing van schatkistpapier, hetzij door de circulatiebank, hetzij door het egalisatiefonds, hetzij... door den Staat zelf. De goudvoorraad van het betreffende land neemt dan wel toe, maar niet het geldquantum.

Er schijnt in deze redeneering, in deze beschrijving van dit proces van goudsterilisatie¹⁾, geen fout te schuilen. Men zij echter voorzichtig.

Uiteraard valt niet te ontkennen, dat indien in de markt schatkistpapier wordt geplaatst, geld aan de markt wordt onttrokken. Echter alleen definitief, indien het de circulatiebank is die, uit haar eigen portefeuille, papier plaatst. Dan krimpt de circulatie in, subsidiair wordt de uitbreiding van de circulatie, die automatisch gepaard ging met de stijging van den goudvoorraad, teniet gedaan.

Maar indien het een egalisatiefonds of de Staat zelf is, die het schatkistpapier in de markt plaatst, dan vermindert het geldquantum alleen dan, indien deze instanties dat geld gebruiken ter aflossing van een schuld aan de circulatiebank. Indien de Staat het geld gebruikt om ander schatkistpapier af te lossen, komt het geld weer in de markt terug. Ook kan het zoo zijn, dat noch het een, noch het ander gebeurt, maar dat alleen de kasvoorraad van den Staat of van het egalisatiefonds toeneemt, hetgeen toch evenmin een vermindering van het geldquantum kan worden genoemd.

M.a.w. alleen dan, wanneer de toeneming van den goudvoorraad (van circulatiebank of egalisatiefonds) gepaard gaat met een inkrimping van de wisselportefeuille, de beleeningen of de voorschotten van de circulatiebank, heeft werkelijk een sterilisatie van het binnenkomende goud plaats. Indien noch de Staat, noch het egalisatiefonds, noch de gewone banken of particulieren een schuld hebben aan de circulatiebank, kan geen sterilisatie van binnenkomend goud plaats hebben, want het geld, waarmede het schatkistpapier door de markt wordt betaald, verdwijnt niet.

Langs een anderen weg komt men tot een conclusie, die nog iets verder gaat: De toeneming van den goudvoorraad van een bepaald land moge al of niet leiden tot een toeneming van het quantum chartaal geld (dit *niet* slaat dus op het geval van aflossing van schuld aan de circulatiebank), wat in geen geval kan worden voorkomen is, dat de stijging van den goudvoorraad gepaard gaat met een stijging van de opeisbare vorderingen van hen die het goud invoerden, of voor wier rekening het goud werd ingevoerd, hetzij binnenlanders, hetzij buitenlanders²⁾ Het is mogelijk dat onder omstandigheden de kas-

¹⁾ Men zie o.a. het laatste jaarverslag van de B.I.B., in het vorige nummer besproken door Prof. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

²⁾ Deze vorderingen kunnen natuurlijk wel aan anderen worden overgedaan, bijv. in geval van aankoop van effecten. Dan komt de vordering in handen van den verkooper der effecten.

voorraden in dat land niet stijgen, maar een stijging der dispositiemogelijkheden — veelal in den vorm van creditsaldi bij de gewone banken, dus van giraalgeld — kan nooit worden voorkomen.

Spreekt het ook eigenlijk niet vanzelf, dat een stijging van den monetair goudvoorraad, welke camouflage ook wordt toegepast, moet leiden tot een overeenkomstige stijging van de geldvorderingen, waarvan het goud den tegenpost vormt? Want deze toeneming van den goudvoorraad is toch immers juist het zichtbare teeken van de toeneming van de eigen of geleende kapitaalreserve van het betreffende land. Dat dit kapitaalfonds in den vorm van goud aanwezig *blijft* — en niet weer dient om er bijv. ingevoerde goederen mede te betalen — houdt in, dat er, in welken vorm dan ook, een vergrooiing plaats heeft van de hoeveelheid in dat land gehouden betaalmiddelen. Dat deze toeneming van de dispositiemogelijkheid zich soms niet manifesteert door een toeneming van het eigenlijke bankgeld, heeft niet veel te beduiden.

En zoo zou dus geconcludeerd moeten worden, dat een werkelijke sterilisatie van het goud een illusie is. Wat soms voorkomen kan worden is een stijging van het quantum uitstaand bankgeld, maar zelfs dit is niet mogelijk indien niemand iets schuldig is aan de circulatiebank.

Wat men als sterilisatie van het goud beschouwt, beteekent eigenlijk niet meer dan dat, zonder dat iets kan worden gedaan tegen een stijging van het quantum giraalgeld, een toeneming van de hoeveelheid kasgeld soms ten deele kan worden vervangen door een toeneming van de hoeveelheid schatkistpapier. Er is weinig reden dit als een verbetering te beschouwen, want ten eerste is het een kwaad ding, dat de Staat zoo gemakkelijk schatkistpapier kan plaatsen en ten tweede kan de markt deze ruil te allen tijde weer teniet doen, door het papier te laten afloopen, of door het te disconteerden.

En het is deze, op geen enkele wijze weg te werken toeneming der disponibilitaten, veelal in den vorm van saldi bij de gewone banken, die de gevaren kan opleveren, die men door een zoogenaamde sterilisatie van het goud niet kan voorkomen.

Wat natuurlijk wel kan worden voorkomen is dat op de verbreede goudbasis een geldcreatie plaats heeft, zooals deze, met inachtneming van de bestaande dekkingvoorschriften, toegelaten is. Een dergelijke geldcreatie heeft echter nooit als het ware automatisch plaats. Voor het in circulatie komen van ongedekt bankgeld is altijd een credietverstrekking van de zijde der circulatiebank noodig. De inperking van deze soort geldcreatie-door-credietverstrekking behoort van oudsher tot het A.B.C. der circulatiebankpolitiek. Actueele beteekenis heeft dit vraagstuk nauwelijks. Daar waar thans al te veel voor 100 pCt. door goud gedekt bankgeld aanwezig is, bestaat zeker geen vraag naar geld, dat niet door goud is gedekt.

A. A. VAN SANDICK.

DE TWEDE WIJZIGING DER CRISIS-INVOWERWET.

De Regeering heeft onlangs bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal een ontwerp van wet ingediend, waarmede zij een verlenging beoogt van de thans geldende Crisis-Invoerwet, die met ingang van 1 Januari 1938 vervalt. Zij stelt voor den geldigheidsduur van de wet te verlengen met 3 jaren (dus tot 1 Januari 1941) en maakt van deze gelegenheid gebruik om in den tekst der wet eenige (ten deele belangrijke!) veranderingen aan te brengen, welke naar het ons voorkomt, nader onder de oogen moeten worden gezien.

De historie van de invoer-beperkende maatregelen, die in de afgelopen jaren hier te lande hebben gegolden, kunnen wij in twee hoofdstukken verdeelen.

Toen na het uitbreken van de groote crisis in 1929 de positie van het industriele Nederlandsche bedrijfsleven steeds slechter werd en door de depreciatie

van verschillende buitenlandse munten in 1931 een en ander zich nog verscherpte, heeft oud-Minister Verschuur tegenover de Staten-Generaal een wetsontwerp verdedigd, dat tot doel had dit bedrijfsleven steun te verlenen en wel in den vorm van beperking van den invoer van artikelen, die hier te lande werden voortgebracht en waarvan de invoer een overmatig karakter vertoonde. Bij deze oorspronkelijke wet, die einde 1931 van kracht werd, was de mogelijkheid om den invoer aan banden te leggen nog slechts op zeer onvolkomen wijze geschapen.

In de eerste plaats was men, wat den toe te laten invoer betreft, gebonden aan ten minste twee voorafgaande jaren (basisjaren), terwijl voorts aan ieder land als contingent hetzelfde percentage van den invoer in de basisjaren moest worden gegeven.

Deze twee voorwaarden tezamen brachten ernstige bezwaren mede. Gesteld bijv. dat de invoer van een bepaalde soort artikelen uit een aantal landen kwam en dat deze invoer behoudens die uit één land (land A), in de laatste jaren een zeer regelmatig karakter vertoonde, zoals bijv. uit het volgende voorbeeld blijkt, waarbij wordt aangenomen, dat tot contingentteering van den invoer gedurende het jaar 1932 aan de hand van de basisjaren 1930 en 1931 was besloten.

Jaar	Invoer van artikel X in kg.		
	Totale invoer	Invoer uit land A	Invoer uit de overige importeerende landen
1928	1.000.000	80.000	920.000
1929	970.000	95.000	875.000
basisjaar 1930	1.000.000	100.000	900.000
„ 1931	1.600.000	700.000	900.000
Gemiddeld in 1930			
+ 1931	1.300.000	400.000	900.000

Achte men nu een invoer van pl.m. 1.000.000 kg in overeenstemming met de binnenlandsche consumptie en met de vereischte bezetting van de inheemsche industrie, dan moest in vergelijking met het gemiddelde der basisjaren een invoer ter grootte van 300.000 kg worden afgesneden, d.i. circa 25 pCt. Op basis van den gemiddelden invoer in 1930 en 1931 zou dan het volgende resultaat zijn ontstaan:

Toelaatbare invoer van artikel X in kg voor het jaar 1932.	
Totale invoer toe te laten	
75 pCt. van 1.300.000	= 975.000 kg
Toe te laten invoer uit land A	
75 pCt. van 400.000	= 300.000 „
Toe te laten invoer uit de overige importeerende landen 75 pCt. van 900.000	= 675.000 „

Men ziet, de boosdoener (land A) zou een abnormaal gunstig contingent hebben verkregen, terwijl de contingentteering juist om den overmatigen invoer uit dit land in het leven werd geroepen. De overige landen daarentegen, met wellicht jarenlang regelmatig bestaande afzetrelaties hier te lande, hadden het gelag moeten betalen.

Zoover kwam het echter veelal niet. De Regeering kon uit handelspolitieke overwegingen den invoer uit de „overige landen” niet zoo sterk terugbrengen: 10 pCt. was bijv. het maximum van de mogelijke beperking. Dit had tot gevolg, dat ook van den invoer uit land A slechts 10 pCt. kon worden afgesneden, zoodat het uiteindelijk resultaat werd:

Toe te laten invoer van artikel X in kg voor het jaar 1932.	
Totale toe te laten invoer	1.170.000 kg
waarvan uit land A	360.000 „
waarvan uit de overige landen	810.000 „

Gesteld dat het binnenlandsche verbruik sedert 1930 gelijkgebleven was (in het meerendeel der gevallen een te gunstige veronderstelling!) dan was de afzetmogelijkheid van de inheemsche industrie op de binnenlandsche markt in 1932 nog 170.000 kg kleiner dan in 1930 en werd de eigen nijverheid het kind van de rekening. Bovendien waren de „overige landen” van wier import nog een klein gedeelte was afgeknepen, ook niet tevreden gesteld, terwijl voor land A de regeling veel te gunstig bleef.

Op deze wijze was de toepassing van de oorspronkelijke Crisis-Invoerwet gedurende nog geen twee jaren ruimschoots voldoende om de Regeering de overtuiging te schenken, dat deze methode van invoerbeperking herziening behoefde. De Regeering kwam derhalve reeds in 1933 met een voorstel tot herziening der Crisis-Invoerwet.

De belangrijkste veranderingen, die door de Staten-Generaal aanvaard werden, waren:

1o. Het vervallen van de beperking der basisjaren tot ten minste twee voorafgaande jaren.

2o. Het scheppen van de mogelijkheid om naast bepaalde voor ieder land geldende contingenten bijzondere contingenten te kunnen geven aan bepaalde landen.

Gelijktijdig werd daarbij de geldigheidsduur van de wet, die oorspronkelijk zou afloopen op 1 Januari 1935, verlengd tot 1 Januari 1938.

In principe was dit een goede wijziging. Afgezien van de mogelijkheden, die een vrijere keuze der basisjaren medebracht, kon men door de sub 2o. genoemde verandering immers in het geval van ons voorbeeld aan alle landen een gewoon contingent geven van 25 pCt. van den gemiddelden invoer in 1930 + 1931 en voorts aan de „overige landen” een bijzonder contingent ter aanvulling. Op die wijze kon men, zoals het volgende voorbeeld laat zien, op het oorspronkelijk bedoelde niveau van den import komen.

Toe te laten invoer van artikel X in kg voor het jaar 1932 (na de eerste wijziging der Crisis-Invoerwet).

Land	Gewoon contingent		Totaal
	Land A	Overige landen	
Land A	100.000 kg	— kg	100.000 kg
Overige landen	225.000 „	675.000 „	900.000 „

Totaal toe te laten invoer 1.000.000 kg

Deze oplossing zou voor de Nederlandsche industrie, voor zoover zij voor de binnenlandsche markt werkte, een uitnemende oplossing zijn geweest. De praktijk was echter, dat deze industrie door deze eerste wijziging van de Crisis-Invoerwet zoo ongeveer van den regen in den drop kwam.

Was de oorspronkelijke bedoeling der Crisis-Invoerwet de bescherming van het industriële Nederlandsche bedrijfsleven, met deze wijziging werd hierin een totale verandering gebracht: men wenschte voortaan via de Crisis-Invoerwet onderhandelingsobjecten van handelspolitieken aard in het leven te roepen. De Crisis-Invoerwet „werd het plechtanker voor de geheele Nederlandsche handelspolitiek, welke zelf met de wijziging der Crisis-Invoerwet van koers veranderde en wel in dien zin, dat het vrijwel uitsluitend passieve stadium werd verlaten om plaats te maken voor een politiek van wederkeerigheid”, aldus Minister Gelissen op pag. 12 van de nota, getiteld „De Gevoerde Contingenteeringpolitiek en Hare Gevolgen”¹⁾.

De Crisis-Invoerwet beperkte haar invloed op die wijze niet tot de industriële productie, doch trok welhaast alle economische belangen binnen haar werkingssfeer.

Men verkreeg op die wijze een geheel nieuwe verdragspolitiek. De Regeering vormde als het ware de overkoepeling van den gezamenlijken, particulieren internationalen handel. Zij bepaalde in overleg met andere Regeeringen, bijv. met die van Duitschland, hoeveel confectie + kunstmest + katoenen stoffen + steenkolen + papier + enz. enz. hier te lande zouden worden toegelaten in ruil voor den export van boter, eieren en kaas naar laatstgenoemd land. Daarbij kwamen naast industriële vraagstukken niet alleen vraagstukken van landbouwpolitiek te pas, maar bijv. ook de eischen van het betalingsverkeer (Clearingwet).

Zoo bleef van den oorspronkelijken opzet der

¹⁾ Verslagen en Mededeelingen van de Directie van Handel en Nijverheid van het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart 1936 No. 3.

Crisis-Invoerwet bitter weinig over: rechtstreeksche steun voor het industriele bedrijfsleven op de binnenlandsche markt moest tegen andere belangen worden afgewogen. Omtrent het resultaat is de Minister, althans voor sommige gevallen, niet bijster tevreden, getuige de volgende zinswendingen op pag. 12 van meergenoemde nota (laatste alinea): „Gezien het voorgaande spreekt het echter wel vanzelf, dat bij een beoordeeling van de verkregen resultaten niet meer mag worden afgegaan op het resultaat, dat kon worden bereikt voor elken bedrijfstak afzonderlijk. Bij het nieuwe systeem — waarbij elk gesloten verdrag uiteraard als een geheel dient te worden gezien — *was het onvermijdelijk, dat bepaalde bedrijfstakken wel eens ten bate van grootere belangen in het gedrang moesten komen*”. Het door ons gecursiveerde, laatste gedeelte zou men, vrij vertaald, kunnen doen luiden: „..... was het onvermijdelijk, dat industriele belangen bij beperking van den import moesten worden opgeofferd aan het op peil houden van onze agrarischen export of aan eischen van het betalingsverkeer”. De grootte der ruilcontingenten en de landen, waaraan deze konden worden gegeven, lagen van te voren niet vast. Het is heel begrijpelijk, dat de exportmogelijkheid van een extra quantum kaas of dat de onbevredigende stand der clearing-rekening zijn terugslag had op de hoogte van invoerquota voor de industriele artikelen x en y.

Als motto zouden wij — gezien uit den industrieelen gezichtshoek — boven de eerste wijziging der Crisis-Invoerwet kunnen plaatsen „Alle verandering is nog geen verbetering”. En nu, 3½ jaar later, komt de Regeering met een nieuw voorstel tot wijziging. De belangrijkste veranderingen, die ditmaal werden ingediend, zijn:

1o. Wijziging van de considerans, waardoor het begrip „overmatige invoer” niet langer richtsnoer zal behoeven te zijn bij de beantwoording van de vraag of tot contingentteering zal mogen worden overgegaan.

2o. Aanvulling van artikel 2 der wet, tengevolge waarvan het niet meer noodzakelijk zal zijn, dat een contingentteering van den invoer voor alle landen effect heeft.

3o. De mogelijkheid om een bepaalde soort van goederen te contingentteeren en de verdeling van de tot die soort behorende groepen van bepaalde goederen aan het uitvoerend gezag over te laten.

4o. De mogelijkheid een contingentteeringsbesluit in te trekken vóór den afloop van het daarbij bepaalde tijdvak zonder dat die intrekking eenige nadere bemoeiing van de wetgevende macht behoeft.

Blijkens de Memorie van Toelichting is de Minister er zich (en terecht!) van bewust, dat de voorgestelde uitbreiding van bevoegdheden van verstrekkenden aard is. Bij het betoogen van de noodzakelijkheid van deze uitbreiding beroept de Minister zich in dit verband o.m. op het feit, dat in verscheidene landen, die voor ons handelsverkeer van belang zijn, de regeeringen handelspolitieke bevoegdheden bezitten, welke zich verder uitstrekken dan die waarover onze Regeering thans beschikt.

In het licht van den huidige internationale handelspolitieke toestand kunnen wij de meening der Regeering deelen, dat ook zij verdere bevoegdheden behoeft. Terecht verwierp zij als middel daartoe een wijziging van de Retorsiewet, welke toepassing men als een uiterste redmiddel achter de hand moet houden.

De vraag dient evenwel te worden gesteld, of de Crisis-Invoerwet, na haar eventueele tweede wijziging, practisch nog eenige waarde zal hebben in den geest, welke oorspronkelijk in 1931 daarmee was bedoeld. Men is wellicht bereid een bevestigend antwoord daarop te geven en zelfs, waar overmatigheid van den invoer niet meer zal worden vereischt, groter steun ervan te verwachten. Ook lijkt het tweede punt waarvan wijziging aanhangig wordt gemaakt

ten deele een verbetering. Men zal voortaan een contingentteering rechtstreeks en desgewenscht uitsluitend tegen één of enkele landen kunnen richten. Bijv. tegen land A uit het voorbeeld aan het begin van dit artikel. Laat men den import uit alle andere landen geheel vrij, dan treedt verstarring van den handel — één der groote bezwaren van de Crisis-Invoerwet — slechts in de geringst mogelijke mate op. Maar — en dit is de tegenhanger — men zal een contingentteering ook kunnen gebruiken om een bepaald land een extra contingent te verleenen. De Minister noemt dit voorbeeld juist als mogelijkheid van de herziening op dit tweede punt. Doch dan wordt de binnenlandsche industrie gegarandeerd weder het kind van de rekening.

Bij invoering der voorgestelde wijzigingen zou de wet ongeveer een passe-partout worden. Behalve op de twee reeds besproken punten moet in dit verband nog worden gewezen op de derde en op de vierde verandering.

Ten aanzien van het derde punt is kwalijk een oordeel te vellen: de betekenis daarvan hangt geheel van de toepassing af. Dat de Regeering dit zelf ook voelt, blijkt wel uit de Memorie van Toelichting, waarin de Minister o.m. zegt, dat de Regeering erop bedacht zal moeten blijven, of het wellicht noodig zal zijn om ter versterking van den waarborg tegen ongewenschte toepassing van de wet, de commissie, welke tot taak heeft, de Regeering over die toepassing van advies te dienen, in haar samenstelling te herzien. Wij zouden hieraan echter willen toevoegen, dat in een eventueele herziening van deze commissie nog weinig garanties belichaamd zijn, zoolang de Minister geheel vrij blijft het advies der Commissie geheel of gedeeltelijk naast zich neer te leggen.

Ook van het vierde punt is, zoolang geen practijk van toepassing bekend is, bezwaarlijk beoordeeling mogelijk. In de gelegenheid tot tusschentijdsche opheffing der contingentteering, welke men hierbij in het leven wil roepen, zien wij eerder een bedreiging dan een steun voor de inheemsche industrie. Immers handelspolitieke afspraken beteekenen in den regel het fixeeren van minima, nl. het vastleggen van quantiteiten, die men (in elk geval) uit het buitenland zal toelaten. Iedere Regeering is uiteraard bevoegd meer ten invoer toe te laten dan met een bepaalde buitenlandsche Regeering is afgesproken. Zulks geschiedt thans in sommige gevallen ook reeds. Acht de Regeering het dus gewenscht een contingentteering te verslappen, dan heeft zij in de verleening van extra-contingenten voldoende middelen in de hand. Wij zien de voorgestelde wijziging op dit punt dan ook meer als een permanent Damocleszwaard boven het hoofd van bedrijfstakken, die artikelen fabricceeren, waarvan de invoer is gecontingenteerd. Via deze bepaling zal de Regeering op het bedrijfsleven dwang in allerlei vorm kunnen uitoefenen; zij kan zeggen: „als ge niet onmiddellijk dit of dat doet of nalaat, hef ik de contingentteering op”. Een weinig aanlokkende toestand voor het te steunen bedrijfsleven, te meer, waar ook de Regeering het wel eens bij het verkeerde eind heeft!

Het moet ons, resumeerend, dus van het hart, dat de thans voorgestelde wijzigingen der Crisis-Invoerwet in meerdere gevallen de industrie, waarvoor deze wet oorspronkelijk is gemaakt, niet ten goede zullen komen. Wij zien de betekenis van de Crisis-Invoerwet dan ook zich meer en meer verleggen naar het handelspolitiek terrein. Indien men dit ruiterslijk erkent, kunnen wij ook daarmee vrede hebben, mits de consequenties hiervan tezelfder tijd worden aangevaard.

Was het in de afgelopen jaren voor de Regeering in de eerste plaats taak om bij den snellen achteruitgang van het economisch leven de eindjes bij elkaar te houden, nu de toestand, in het bijzonder sedert de depreciatie van den Gulden, zich heeft gewijzigd, dient meer en meer het besef door te dringen, dat

de politiek van „redden wat te redden valt” moet worden vervangen door een meer constructief beleid. Naar onze meening moet het zich thans wreken, dat men in de afgelopen jaren de kool en de geit heeft willen sparen en had de Regeering beter gedaan een ombouw van het bedrijfseven in industriële richting te bevorderen. Men kan niet met agrarischen steun en met een werkloosheidsprobleem van den huidige omvang *blijven* zitten. Het is een valsche voorstelling van zaken voor de huidige periode aan „crisistoestanden” te gelooven. Waar geen perspectief is van spoedige en radicale verandering zal men bestaande toestanden als „normaal” dienen te aanvaarden en zoo men deze ongewenscht acht, bewust naar verandering moeten streven. Voor ons staat het vast, dat het die richting uit moet. In het licht daarvan kunnen wij de voorgestelde wijzigingen der Crisis-Invoerwet accepteren. De toepassing van deze wet zal op den duur dan echter anders moeten worden dan thans geschiedt en door sommigen voor de toekomst wordt gewenscht en verwacht.

Dr. C. KOOL.

DE INVLOED VAN DE MONETAIRE WIJZIGING VAN SEPTEMBER 1936 OP HET GEBRUIK VAN DE POSTREKENINGEN.

De teekenen van wederopleving in handel, nijverheid en scheepvaart, welke zich in den aanvang van het jaar 1936 eenigszins begonnen te accentueeren en die de hoop deden herleven, dat het einde van de crisis, welke de wereld eenige jaren lang heeft geteisterd, zou beginnen te naderen, zijn, zooals men dagelijks in couranten, tijdschriften, verslagen van instellingen, enz. kan lezen, na de monetaire maatregelen van de Regeering in September jl. uitgegroeid tot duidelijke beelden. Het is wel een communis opinio, dat deze maatregelen de tendens van verbetering in de economische omstandigheden, welke ontegenzeggelijk reeds vóór dien was ingetreden, in niet geringe mate hebben versterkt en de voor ons maatschappelijk leven zoo verblijdende verschijnselen, die zich ook reeds begonnen te demonstreeren in den vorm van teruggang van de werkloosheid, verhoogde opbrengst van enkele belastingen e.a., hebben bevorderd.

De gewijzigde omstandigheden hebben zich vrij spoedig op de geldmarkt en, zij het wellicht in mindere mate, eveneens op de kapitaalmarkt doen gevoelen in dien zin, dat eene nog al aanzienlijke geldruimte is ontstaan, waarvan in het bijzonder de publieke lichamen hebben geprofiteerd, die in hunne credietbehoeften konden voorzien tegen eene lagere rentevergoeding dan die, welke tot voor korten tijd moest worden gegeven. Doch ook voor het bedrijfsleven valt eene verruiming van geldmiddelen in den vorm van bankpapier, wissels en giraal geld te constateeren, hetgeen al weder zeer verklaarbaar is, mede omdat bij verlevendiging van handel en nijverheid uit den aard der zaak het aantal te verrichten betalingen toeneemt, waarvoor de middelen beschikbaar moeten zijn.

Voor zoover de betalingen worden uitgevoerd zonder gebruikmaking van contanten zullen deze tot uiting moeten komen in de boeken van de instellingen, die dit betalingsverkeer verzorgen.

Het wil mij voorkomen, dat het niet van interesse ontbloeit is eens na te gaan, welk beeld de postcheque- en girodienst met betrekking tot de hier genoemde omstandigheden in de laatste maanden te aanschouwen geeft. Deze dienst, die zich gedurende de jaren van zijn bestaan doorlopend in een snellen groei heeft mogen verheugen, telt thans reeds bijna 300.000 aangesloten, zoodat een niet onaanzienlijk gedeelte van het betalingsverkeer door tusschenkomst van postrekeningen wordt tot stand gebracht. Dit geldt niet alleen voor betalingen door particulieren, doch is evenzeer van toepassing op het handels- en be-

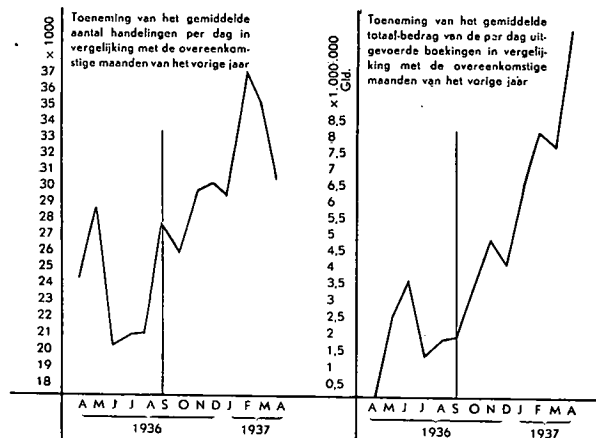
drijfsleven. Het totaal van den geldelijken omzet bedroeg in het jaar 1936 dan ook niet minder dan 14½ miljard Gulden. Een en ander toont wel aan, dat de gang van zaken bij dezen dienst in nauw verband staat tot de ontwikkeling van het betalingsverkeer in het algemeen en derhalve als zoodanig is aan te merken als een instrument, hetwelk vrij gevoelig reageert op economische veranderingen van eenige beteekenis.

Zooals hiervoren reeds terloops werd aangeroerd, teekenen de gevolgen van veranderingen als hier bedoeld zich op tweeeërlei wijze af en wel eenerzijds in de aantallen en bedragen van de omzetten, anderzijds in het verloop van het girale saldo en derhalve, voorzover den postcheque- en girodienst betreft, in het totaal saldo-tegoed van alle postrekeningen.

De toeneming van het aantal boekingen op de postrekeningen komt tot uiting in onderstaand staafje, waarin de daggemiddelden van het aantal handelingen zijn vermeld betreffende de maanden April 1936 t/m. April 1937 en waarin de verschillen in die gemiddelden vergeleken bij het vorig jaar zijn aangegeven.

Maand	Dag-gemiddelde in:	Dag-gemiddelde in:	Meer dan in de overeenkomstige maand v. h. vorige jaar
	1935	1936	
April	246.018	270.257	24.239
Mei	242.691	271.262	28.571
Juni	240.126	260.303	20.177
Juli	249.784	270.526	20.742
Augustus	210.722	231.471	20.749
September	237.274	264.229	26.955
October	258.833	284.457	25.624
November	254.314	283.709	29.395
December	270.100	299.987	29.887
	1936	1937	
Januari	282.606	311.813	29.207
Februari	263.325	299.731	36.406
Maart	251.871	286.371	34.500
April	270.257	299.475	29.218

Wellicht kan figuur I nog een meer sprekend beeld geven van de belangrijke stijging van het verkeer. Het totale beeld van de op de grafiek voorkomende lijnen toont duidelijk aan, dat na het van kracht worden van meergenoemden regeeringsmaatregel een aanmerkelijk grooter accres van de daggemiddelden valt waar te nemen, zoowel ten aanzien van de aantallen boekingen als van de grootte der bedragen.

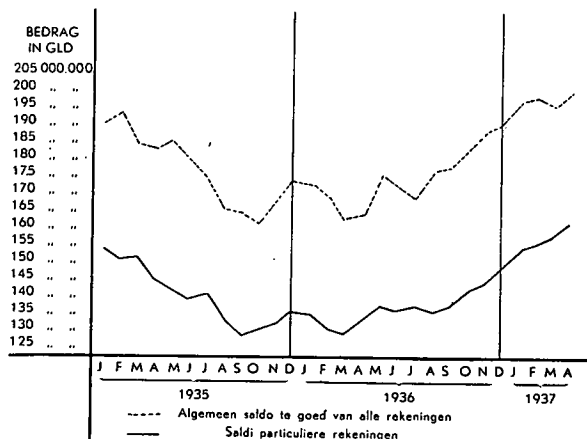

Ten aanzien van deze toeneming moge volledigheidshalve nog worden opgemerkt, dat de invloed van de normale toeneming van het aantal rekeningen en als gevolg daarvan van de saldi zich zoowel in de cijfers van 1935 als in die van 1936 en 1937 heeft doen gelden, zoodat het grooter accres vrijwel uit-

sluitend aan de gewijzigde economische omstandigheden kan worden toegeschreven.

Bij de beoordeeling van deze uitkomsten moet nog in aanmerking worden genomen, dat de toeneming van het betalingsverkeer, welke de economische opleving medebrenkt, deze laatste uit den aard der zaak eerst op eenigen afstand volgt, zoodat de verwachting gewettigd is, dat de reeds thans te constatareen toeneming zich nog wel eenigen tijd zal voortzetten en zich in de toekomst zal handhaven, wanneer de in gunstigen zin gewijzigde omstandigheden zullen blijken duurzaam te zijn.

Bij de beoordeeling van de bedragen aangevende het verloop van het algemeen saldo-tegoed van de postrekeningen moet met twee omstandigheden rekening worden gehouden. Deze toeneming is in de eerste plaats toe te schrijven aan den aanmerkelijk grooteren omzet, waarvoor op de betrokken postrekeningen voldoende dekking aanwezig dient te zijn, doch ongetwijfeld is de stijging, zij het in mindere mate, mede toe te schrijven aan den uiterst lagen rentevoet voor dadelijk opvraagbaar geld, waardoor blijkbaar bij vele rekeninghouders de neiging om de bedragen, welke niet aanstonds voor het doen van betalingen noodig zijn naar particuliere banken over te hevelen, vermindert. De daaraan verbonden moeite, zoomede de kosten, welke door de particuliere banken voor gireeringen op postrekeningen in rekening worden gebracht, worden onder deze omstandigheden, vooral als het om betrekkelijk korte tijdvakken gaat, niet voldoende goedgemaakt door de geringe rente, welke kan worden gekweekt, waarbij ook nog een rol speelt de omstandigheid, dat de bedragen, welke naar de banken worden overgeschreven, eerst na verloop van een paar dagen rentegevend worden.

Figuur II geeft van het verloop van het saldo-tegoed een indruk. Zij is samengesteld aan de hand van de gemiddelde maandcijfers, waardoor het beeld een rustiger aanzien verkrijgt. Behalve de lijn, betrekking hebbende op het saldo-tegoed van alle postrekeningen, is daarop mede in beeld gebracht het totaal-saldo verminderd met het tegoed op de rekeningen van de rijkscomptabelen. Ter onderscheiding van deze zoogenaamd „vrije” rekeningen worden de overige als „particuliere” rekeningen aangeduid, welke benaming niet geheel juist is, maar toch wel het begrip waarom het gaat voldoende weergeeft. Deze laatste rekeningen zijn in veel mindere mate onderhevig aan den invloed van toevallige omstandigheden, welke op korten termijn aanzienlijke fluctuaties kunnen teweegbrengen, dan de rijksrekeningen. Voor de beoordeeling van het verloop van het ter beschikking van den dienst gestelde bedrag zijn mitsdien de gedragingen van de „particuliere” rekeningen van overwegende beteekenis, aangezien bij deze de invloed van de normale factoren, welke ten aanzien van de saldi werkzaam zijn, het zuiverst tot uitdrukking komt.

Bij beschouwing van de afbeelding, en derhalve in het bijzonder van de lijn betreffende de particuliere

rekeningen, blijkt, dat 1935 voor het grootste gedeelte een bijna voortdurende en vrij scherpe daling van de saldi doet zien. In het laatste kwartaal van genoemd jaar buigt de lijn weliswaar om, doch de daaraan ten grondslag liggende toeneming van het saldo wordt in het begin van 1936 praktisch weer geheel teniet gedaan. Een verdere vermindering heeft daarna niet meer plaats. Na een geringe stijging blijft het saldo met kleine schommelingen voorloopig op dezelfde hoogte om na September 1936 een merkbare toeneming te vertoonen. Deze toeneming heeft zich van dat tijdstip af zonder onderbreking, zij het in meer of mindere mate, voortgezet en het hoogste punt van 1935 is thans reeds belangrijk overschreden.

Vermits de stijging voor een goed deel moet worden toegeschreven aan de voornamelijk na de afkondiging van het goudembargo ingetreden conjunctuurverbetering mag met grond worden verwacht, dat wanneer geen terugslag in den economischen toestand ontstaat, de saldi zich zeker wel op het thans bereikte niveau zullen blijven handhaven of nog daar bovenuit zullen komen.

Voor den postcheque- en girodienst is deze stijging een gunstige omstandigheid, aangezien daardoor de gelegenheid ontstaat het bedrag van de vaste belegging naar evenredigheid op te voeren, hetgeen de uitkomsten van de exploitatierekening ten goede komt. Versterking daarvan is, bezien van de zijde van de bedrijfsleiding, trouwens alleszins gewettigd, aangezien de toeneming van het aantal betalingstransacties uit den aard der zaak voor den dienst grotere kosten wegens personeel, materieel e.d. medebrenkt, terwijl daar praktisch geen verhooging van ontvangsten wegens rechten tegenover staat, omdat de overschrijvingen geheel kosteloos worden uitgevoerd en verreweg het grootste gedeelte van alle handelingen — in 1936 84½ pCt. — op deze wijze worden bewerkstelligd.

S. J. H. WESSELINK.

CREDIETCONTROLE ALS MIDDEL TOT CONJUNCTUURBEHEERSCHING IN DE NIEUWE DUITSCHE BANKWET.

Hoewel het doel der Deutsche bankwet niet in de eerste plaats is om door middel van credietcontrole invloed uit te oefenen op het conjunctuurverloop, zooals dat trouwens van geen enkele der bestaande bankwetten het primaire doel is, biedt de wet toch de mogelijkheid van zulk een politiek. De bepalingen der wet geven aan de controle-organen nagenoeg dezelfde middelen als bijv. de Amerikaansche bankwet op dit punt. Dat aan een dergelijke credietcontrole in de Vereenigde Staten meer aandacht en daardoor meer litteratuur is gewijd, ligt voor de hand. In de Vereenigde Staten, welk land zich in het begin eener „boom”-periode bevindt, is deze kwestie thans urgent en in Duitschland niet. Toch is het met het oog op de toekomstige ontwikkeling en in verband met de vergelijking der bankwetten van belang de controle-mogelijkheden in Duitschland op dit punt te onderzoeken.

Zooals reeds gezegd, is conjunctuurbeïnvloeding niet het primaire doel der wet; het is evenals van alle bankwetten de bescherming der beleggers. Weliswaar wordt hierdoor reeds invloed op de conjunctuur uitgeoefend, maar wat wij op het oog hebben, is de meer directe invloed, die veroorzaakt wordt door credietcontractie en -expansie. Ook het Reichsgesetz über das Kreditwesen (van 5 Dec. 1934) zelf gaat in deze richting. In § 32 lezen wij: „Das Aufsichtamt hat... die Aufgabe, für die Beachtung Allgemeinwirtschaftlicher Gesichtspunkte in den allgemeinen Kredit- und Bankpolitik... zu sorgen”. Overigens zal bij de nadere bespreking der verschillende controle-middelen blijken, dat de wet weinig positieve voorschriften geeft, zij beperkt zich tot hoofdlijnen waarbinnen het Aufsichtamt (dat in 1934 in de plaats trad van het bij noodverordening van 1931 inge-

stelde Bankenkuratorium) en de Reichskommissar verdere voorschriften kunnen geven. Daar in het Aufsichtamt o.a. zitting hebben de staatssecretarissen van de ministeries van financiën, economische zaken, landbouw en binnenlandsche zaken is het duidelijk dat inderdaad, zooals de wet voorschrijft, gelet wordt op het algemeen economisch belang. De belangrijkste persoon in het Aufsichtamt is echter de president der Reichsbank, zoodat deze behalve de invloed, die de Reichsbank als herdisconteringsinstituut uit den aard der zaak reeds op de banken heeft, zoo noodig maatregelen tot credietbeperking of -verruiming kan voorstellen.

Bezien wij de contrôlemiddelen afzonderlijk, dan valt in de eerste plaats de aandacht op de kasvoorschriften. De wet eischt in § 16 een door het Aufsichtamt vast te stellen dekkingspercentage der direct opeischbare schulden. Het Aufsichtamt zal dit percentage echter niet hooger mogen vaststellen dan 40 pCt. waarvan (hoogstens) 10 pCt. in baar geld of tegoeden bij de Reichsbank of de Deutsche Postgirodienst en 30 pCt. in realiseerbaar actief (waaronder verstaan wordt handelspapier met een looptijd van max. 90 dagen en effecten, welke de Reichsbank als onderpand accepteert). Daar het maximum, dat het Aufsichtamt mag vaststellen (vooral voor de dekking in baar geld), momenteel veel hooger is dan de werkelijke percentages¹⁾ is remming bij te groote expansie dus zeer goed mogelijk. Echter moet worden opgemerkt, dat in het overlaten aan het Aufsichtamt van het vaststellen van het kaspercentage niet in de eerste plaats de bedoeling van (naar tijd) wisselende kaspercentages moet worden gezien, maar de mogelijkheid voor het Aufsichtamt om het percentage bij de verschillende credietinstituten al naar hun aard anders vast te stellen.

Verder was het in December 1934 niet mogelijk een minimum kaspercentage voor te schrijven, daar door de meeste banken, ook al zou dit minimum laag gesteld zijn, daaraan toen niet kon worden voldaan. Dr. Döring en Prof. Vogel schrijven in de boven aangehaalde artikelen dan ook, dat het de bedoeling is, dat het Aufsichtamt de percentages geleidelijk hooger vaststelt tot het in de wet genoemde maximum bereikt zal zijn. Prof. Vogel — en ook Dr. Döring, hoewel deze er niet verder op ingaat — voelt bovendien niets voor wisselende kaspercentages; hij acht liquiditeitsvoorschriften alleen van belang als zekerheid voor de deposanten tegen te gewaagde credietverleening door de banken. Het is echter de vraag of het Aufsichtamt het hem gegeven middel in tijden van dreigende overexpansie van crediet niet als rem zal gebruiken.

Grootter nog zijn de mogelijkheden met betrekking tot de rentepolitiek. De Reichskommissar kan (§ 38) rente- en provisievoorschriften door de meerderheid der credietinstellingen (die gekartelleerd zijn) genomen, algemeen verbindend verklaren. Bij gebreke van zulk een besluit kan hij zelf de rente vaststellen, onder goedkeuring van het Aufsichtamt. Ook kan de Reichskommissar de rentevoet bij meerderheidsbesluit vastgesteld, verlagen of verhoogen. Zooals uit de voorgeschiedenis der wet blijkt, is deze bepaling in de eerste plaats bedoeld om tot verlaging der rente te komen (tegen de „Zinsknechtschaft”, waartegen de nationaal-socialisten in de jaren voorafgaande aan de wet een campagne hielden; bij voorloopigen maatregel van Januari 1932 — Zinsabkommen — werd een renteamximum vastgesteld). Verschillende fac-

¹⁾ Volgens opgave van Dr. Döring, directeur der Reichsbank, in zijn artikel van Mei 1935 in de Revue Economique Internationale onder den titel: „La Réforme du Crédit en Allemagne”, was het dekkingspercentage toen pl.m. 2 pCt. in kasvoorraad en pl.m. 30 pCt. in realiseerbaar actief. Prof. Dr. E. H. Vogel geeft in zijn artikel van Sept. 1936, in „Weltwirtschaftliches Archiv”: „Neue Sicherungswege der Buchgeldzirkulation in den Vereinigten Staaten und in Deutschland”, dezelfde cijfers.

toren wijzen er echter op, dat de rentepolitiek ook gebruikt zal worden als middel tot credietcontractie en -expansie.

Een zeer verstrekkend voorschrift, waarop weinig de aandacht is gevestigd, is neergelegd in § 28 der wet, betreffende „unbarer Zahlungsverkehr”. Het Aufsichtamt wordt daar gemachtigd regelingen te treffen omtrent betalingen door middel van overschrijving. De wet machtigt het Aufsichtamt zelfs om te bepalen, dat betalingen door overschrijvingen alleen plaats mogen vinden over de Reichsbank of den Postgirodienst¹⁾. Het is duidelijk, dat dit artikel is gegeven om de credietschepping door de banken en girocentrales tegen te kunnen gaan. Hier raakt men de kern der geldcreatie. Immers juist in het overschrijven van verschillende cliënten bij dezelfde bank en bij verschillende banken, die door clearing onderling verbonden zijn, ligt de mogelijkheid der credietinstituten de geldcirculatie te vermeerderen. Dat het Aufsichtamt daaraan paal en perk kan stellen is van niet te onderschatten belang. Zeer juist gezien is verder, dat het artikel niet alleen betrekking heeft op girocentrales, maar evenzeer op de gewone banken. Onwillekeurig denken wij daarbij aan ons land, waar de Overheid zich bij de Girowet²⁾ wel het recht heeft voorbehouden bij de girodiensten op dit punt in te grijpen, terwijl de depositobanken hetzelfde ongemiteerd kunnen doen. Hiermee willen wij niet zeggen, dat wij de Regeering de juiste instantie achten om ook voor de banken met dergelijke controleerende bevoegdheden belast te worden.

Resumeerende zien wij dus, dat de mogelijkheden van conjunctuurbeïnvloeding door credietcontrole niet alleen in de Vereenigde Staten, maar o.a. ook in Duitschland, bestaan.

H. W. J. WIJNHOLDS.

¹⁾ Voor spaargelden wordt overschrijving reeds uitdrukkelijk verboden (§ 22).

²⁾ Zie E.-S.B. van 15 April en 3 Juni 1936.

DE RIJKSMIDDELEN OVER APRIL 1937.

Langzamerhand mag nu toch wel worden vastgesteld, dat de keer ten goede, die in de ontvangsten van 's Rijks schatkist na de depreciatie van den Gulden is gekomen, van blijvenden aard blijkt te zijn. Ook de laatste middelenstaat geeft weer gunstige cijfers te zien. De niet-directe belastingen hebben in de maand April jl. f 34.489.300 opgebracht tegen f 28.705.500 in dezelfde maand van 1936 en vertoonden mitsdien een vooruitgang van f 5.783.800. Ook de gemiddelde maandraming werd overtroffen (met f 3.345.600). Vrijwel alle middelen wijzen een hooger opbrengstcijfer aan. Alleen de zoutaccijns en de bieraccijns konden de ontvangst van April 1936 niet halen. Wat de gemiddelde maandraming betreft, deze werd niet bereikt bij de dividend- en tantiëmebelasting, den zoutaccijns, den wijnaccijns, den suikeraccijns en de couponbelasting.

Het spreekt wel vanzelf, dat dit mooie resultaat niet heeft nagelaten het overzicht over de reeds verstreken maanden van het jaar gunstig te beïnvloeden. De totale opbrengst van de eerste vier maanden beliep f 133.704.500 tegen f 115.017.700 in hetzelfde tijdvak van 1936 en bij een evenredige raming van f 124.575.000. Slechts één middel (de bieraccijns) heeft in dien tijd minder opgeleverd dan in 1936 (f 117.200). De raming werd niet bereikt bij een zestal middelen (de dividend- en tantiëmebelasting, den wijn-, den gedistilleerd-, den bier- en den suikeraccijns, alsmede de successierechten). Ook dit overzicht maakt derhalve een alleszins bevredigenden indruk.

Bij nadere analyse blijkt, dat de dividend- en tantiëmebelasting ditmaal f 78.800 meer in 's Rijks schatkist heeft gebracht dan in de gelijknamige maand van het vorige jaar. De ontvangsten over de

reeds verstreken maanden komen thans f 205.600 uit boven die van het tijdvak Januari t/m. April 1936. Deze vooruitgang is voor een deel te verklaren uit de opcenten, welke geheven worden krachtens de wet van 20 December 1935 (Staatsblad No. 725), die in het eerste gedeelte van het vorige jaar nog niet veel invloed konden uitoefenen. Dat de raming in de eerste vier maanden niet werd verkregen, behoeft niet te verwonderen, daar de goede maanden voor dit middel nog niet zijn aangebroken, doch eerst in het midden des jaars mogen worden verwacht.

De invoerrechten lieten een accres zien van f 499.900. Hierbij moet echter worden bedacht, dat de ontvangsten van April 1936 aan den hoogen kant waren. De opbrengst der afgelopen maand was dan ook bijzonder gunstig; de gemiddelde maandraming werd met f 1.261.000 overschreden. Een ontvangst van f 8.865.200 werd sedert October 1935 niet verkregen. Verrassend is de voortdurende stijging van het statistiekrecht, dat thans f 244.300 opleverde tegen f 133.100 in April 1936. De ontvangst bedroeg nog f 15.100 meer dan in Maart jl., toen reeds een record-cijfer werd bereikt. Naast de gevolgen van de depreciatie, die bij deze groep van middelen uiteraard het eerst werden gezien, is mede de invloed van de belangrijke toeneming van onzen buitenlandschen handel merkbaar.

De accijnzen herstellen zich den laatsten tijd wel een weinig, toch vormt deze groep nog de zwakke plek in het geheel der Rijksmiddelen. Het zout verschafte f 2.600 minder, doch de voorafgaande maanden waren nogal goed, zoodat de verstreken maanden nog een surplus hebben gegeven van f 114.600. De geslachtaccijns was, evenals in Maart jl., bijzonder hoog (f 121.700 meer dan in April 1936 en f 140.000 boven de raming). Dank zij de hogere rundveeprijzen heeft deze heffing den laatsten tijd geregeld kunnen verbeteren. Aan wijnaccijns werd f 4.500 meer ontvangen, niettegenstaande de verlaging van den accijns, waardoor het overschot over de verstreken maanden klom tot f 39.000. De gedistilleerdaccijns liep op met f 266.200; ook de raming werd overschreden (met f 230.300); zelfs kwam de opbrengst over de verstreken maanden thans uit boven die van dezelfde maanden van het vorige jaar. Er is dus wel eenige verbetering te bespeuren. Het verbruik van het bier loopt blijkbaar nog steeds terug. De accijns op laatstgenoemd genotmiddel verschafte ditmaal f 70.800 minder dan in April 1936 en bleef f 33.800 bij de maandraming ten achter. Zoodat reeds hierboven werd opgemerkt, is de accijns op bier het eenige middel, dat in de eerste vier maanden minder heeft opgeleverd dan in dezelfde periode van het vorige jaar. Over den suikeraccijns valt in het algemeen niet te klagen; er kwam ditmaal f 733.600 meer binnen, al werd de raming ook niet gehaald (nadeelig verschil f 24.100). Daar ook de eerste maanden van dit jaar stijgende ontvangsten te zien gaven, wijzen de maanden Januari t/m. April een toeneming in opbrengst aan (van f 1.156.000). Tenslotte gaf de tabaksaccijns, in tegenstelling met de vorige maand, ditmaal een mooie opbrengst (f 3.057.700 tegen f 2.590.000 in April 1936 en bij een maandraming van f 2.708.300). Gerekend over vier maanden is het loopende jaar in het voordeel met f 275.500. Ook de raming werd overtroffen (met f 388.800), waarbij intusschen in aanmerking dient te worden genomen, dat de jaarraming voor het loopende jaar f 2.500.000 lager is gesteld dan voor het vorige.

De belasting op gouden en zilveren werken leverde f 11.700 meer op, dank zij de opleving in de betreffende industrie. Over de eerste vier maanden kon een vooruitgang worden geboekt van f 25.600, een voor dit kleine middel niet onbelangrijk bedrag. De omzetbelasting gaf een stijging te zien van f 1.188.500. Na de enorme toeneming in Maart jl., toen f 2.014.100 meer dan de raming inkwam, is de ont-

vangst van de afgelopen maand (f 306.000 boven de raming) niet ongunstig. De prijsverhooging van verschillende artikelen en de toeneming van het handelsverkeer komen hierin tot uitdrukking. Met de couponbelasting blijft het goed gaan; de vooruitgang bedroeg f 109.700, al werd ook de raming niet gehaald (tekort f 84.400).

De middelen, die in meer rechtstreeksch verband met het zakenleven staan, blijven gunstige cijfers vertoonen. De zegelrechten gaven f 1.072.100 meer, waarvan f 498.200 is te danken aan een ruimer vloeien van de beursbelasting. Toch is de ontvangst thans beduidend minder dan in de beide voorafgaande maanden; de koortsachtige drukte op de beurs is aan het luwen. Ook de registratierechten zijn op een flink peil gekomen; het accres beliep ditmaal f 578.200. Gerekend over vier maanden bedroeg de vooruitgang van de beide hierbesproken middelen resp. f 7.170.000 en f 1.512.400.

De successierechten toonden een vermeerdering met f 589.500. Bedroeg de ontvangst van dit uiterst wisselvallige middel in Maart jl. niet meer dan f 2.476.600, thans kon f 3.644.800 worden geboekt. Gerekend over vier maanden kwam f 2.152.000 meer binnen. Ongetwijfeld moet hierbij worden gedacht aan de 20 opcenten, geheven krachtens de wet van 20 December 1935 (Staatsblad No. 725), welke in de eerste negen maanden van het vorige jaar hun invloed nog niet deden gevoelen. De loodsgelden namen toe met f 23.800, gedeeltelijk door de verhooging van het tarief, doch evenzeer wegens de meerdere bedrijvigheid in het scheepvaartverkeer.

Het zuiver kohierbedrag van de directe belastingen, onder Afdeeling Ia verantwoord, onderging in de afgelopen maand slechts weinig verandering. Eerst als de aangiftebiljetten voor het nieuwe belastingjaar zijn afgegeven, kan een eenigszins belangrijke toeneming van de kohierbedragen worden verwacht. Meldten wij dus slechts, dat in vergelijking met den overeenkomstigen dienst op hetzelfde tijdstip van 1936 de grondbelasting een verschil in meer aanwijst van f 14.400 (op 31 Maart jl. bedroeg de vooruitgang nog f 2.147.300 door het vlugger verloop van de aanslagregeling); daarentegen vertoonen de inkomstenbelasting, de vermogensbelasting en de verdedigingsbelasting I een teruggang van resp. f 1.612.500, f 3.100 en f 97.300. Tenslotte is de stand van de belasting van de doode hand f 121.600 hooger dan op ultimo April 1936. Hier is echter waarschijnlijk een iets snellere aanslagregeling in het spel.

AANTEKENINGEN.

Wereldvaluta-index.

De goudwaarde van alle valuta's der wereld is gemiddeld gewogen tot iets boven 62 pCt. van de in het jaar 1928 geldende wettelijke goudpariteit gedaald. In doorsnede zijn dus de valuta's der wereld vergeleken met 1928 met bijna 38 pCt. in waarde verminderd, aldus een artikel in „Wirtschaft und Statistik“ (2. April—Heft 1937), waaraan wij het volgende ontlenen.

Het cijfer voor de gemiddelde goudwaarde blijkt op grond van de volgende berekening: In de berekening zijn de munteenheden van 46 landen en 5 overzeesche deelen van het Britsche wereldrijk, welke niet denzelfden standaard hebben als Groot-Brittannië, begrepen. Voor die standaarden, waarvoor een waardeverhouding tot het goud opnieuw wettig is vastgesteld, is als goudwaarde de verhouding tusschen de oude en nieuwe goudpariteit (bijv. Dollar = 59.062 pCt., Belgische Franc = 72 pCt.) genomen. Voor de overige landen blijkt de thans geldende goudwaarde uit de Londensche deviezenkoersen en uit den Londenschen goudprijs. Bij de bepaling van het gemiddelde uit de 51 goudwaarden is met de verschillende beteekenis der afzonderlijke valuta's door weging rekening gehouden. Als maatstaf dezer weging is het

aandeel gekozen, dat de afzonderlijke landen, tezamen met hun koloniën, gemiddeld in de jaren 1928 tot 1935 in den wereldhandel hadden.¹⁾

De gemiddelde goudwaarde van 62 pCt. is het resultaat van de depreciaties, die sinds 1928 plaats gevonden hebben, en van de waardeverminderingen, die vooral sinds 1931 zijn doorgevoerd. Door de in-éénstortingen van de valuta's, die in de overzeesche deelen der wereldhuishouding, reeds in 1929 waren begonnen, was de gemiddelde goudwaarde van alle valuta's der wereld tot Augustus 1931 op 95.7 pCt. gezonken. De depreciatie van het Pond in September 1931 heeft den wereldvaluta-index op 85 pCt. in Januari 1932 doen dalen. De depreciatie van den Amerikaanschen Dollar heeft de gemiddelde goudwaarde van de valuta's opnieuw van 81.7 pCt. in Maart 1933 tot 71.8 in Maart 1934 verlaagd.

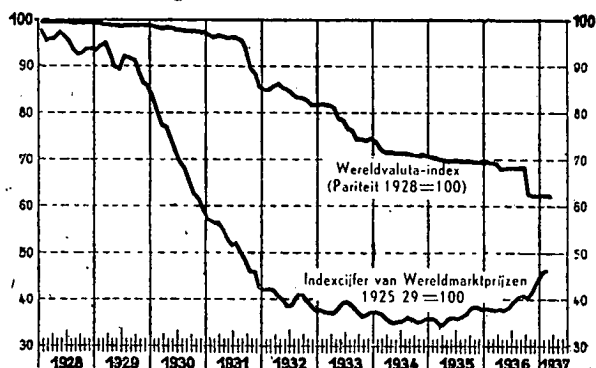
Wereldvaluta-index en indexcijfer van wereldmarktprijzen. Januari 1928 tot Maart 1937.

Wereld-Valuta-index	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
	1928 = 100 ¹⁾									
Januari	99,4	99,1	98,6	96,7	85,0	81,9	73,9	70,7	69,4	62,4
Februari	99,4	99,0	98,3	96,4	85,1	81,8	72,3	70,5	69,3	62,2
Maart	99,4	98,9	98,3	96,6	85,9	81,7	71,8	69,8	69,3	62,1
April	99,5	98,9	98,3	96,4	86,3	81,1	71,8	69,4	67,9	
Mei	99,5	98,8	98,2	96,2	85,4	78,9	71,5	69,7	68,0	
Juni	99,5	98,6	97,9	96,3	84,9	78,6	71,4	69,8	68,3	
Juli	99,3	98,8	97,7	96,2	84,0	76,6	71,4	69,8	68,3	
Augustus	99,2	99,0	97,6	95,7	83,3	76,5	71,3	69,7	68,3	
Septemb.	99,3	99,0	97,6	93,7	83,3	74,4	70,9	69,6	68,2	
October	99,3	99,0	97,5	89,5	82,8	74,4	70,8	69,5	62,4	
Novemb.	99,3	99,0	97,5	88,6	81,8	74,2	71,1	69,4	62,3	
December	99,3	98,9	97,2	85,6	81,8	74,7	70,9	69,3	62,4	
Gemidd.	99,4	98,9	97,9	94,0	84,1	77,9	71,6	69,8	67,0	

¹⁾ Wettelijke goudpariteit.

De laatste sterke daling van den wereldvaluta-index tot het huidige dieptepunt is eind September 1936 door de depreciaties in Frankrijk, Italië, Nederland, Zwitserland en Tsjecho-Slowakije, evenals door de waardevermindering van het Engelsche Pond teweeg gebracht.

De vergelijking met den index van de wereldmarktprijzen²⁾ toont ook in cijfers, dat de waardevermindering van de valuta's de daling der wereldmarktprijzen met eenigen tusschentijd is gevolgd. Van de Amerikaansche valutamaatregelen misschien afgezien, hadden de depreciatie-maatregelen in de afzonderlijke landen weliswaar niet ten doel, het koersverloop van hun valuta aan de ten opzichte van de goederen ingetreden waardestijging van het goud aan te passen, de gelijkgerichte beweging tusschen wereldvaluta-index en wereldprijsindex toont echter, dat de depreciaties van de valuta's practisch met de waardevermeerdering van het goud rekening houden.

Voor zoover er tot nog toe verband heeft bestaan tusschen de daling van de wereldmarktprijzen en de depreciatie van de valuta's, laat de sterke stijging

¹⁾ Vgl. Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich, 1936, pag. 129.

²⁾ Vergelijk Wirtschaft und Statistik, Heft 6 blz. 218.

der wereldmarktprijzen, die sedert midden 1936 is ingetreden, de conclusie toe, dat de periode van de depreciaties — afgezien van nationaal vereischte uitzonderingen — is afgesloten. De geruchten over een revalorisatie van de valuta's, eerst in Zweden en nu in de Vereenigde Staten, zijn met genoemd parallelisme geheel in overeenstemming.

Automaten in den kleinhandel en de tendenzen in de Deutsche automatenindustrie.

In de ontwikkeling der automaten, aldus ontleenen wij aan een artikel in „Die Wirtschaftskurve”, Heft I, 1937, zien wij een verschuiving van speelautomaten en dergelijke naar de artikelenautomaat als gevolg van de veranderde levensgewoonten. Reeds in de middeleeuwen bestonden speelautomaten. De oorsprong van de moderne automaten voor verkoop van diverse artikelen vinden wij in de rationalisatie van den Amerikaanschen detailhandel, die zooveel mogelijk menschen trachtte uit te sparen (chocolade, de gasmuntenautomaat kwam tegelijkertijd uit Engeland). De vroegere speel- en muziekautomaten zijn thans verdrongen door gramfoon, radio en bioscoop. Daardoor en door gelijktijdige exportverliezen raakte de automatenindustrie in een crisis, waaruit de artikelenautomaten haar moesten helpen. Door het meerdere leven buitenshuis in de laatste decennia, kwam er grootere behoefte aan deze laatste, want juist de automaat staat dag en nacht klaar. Deze nieuwe opleving kwam echter niet de oude automatenfabrieken ten goede, maar andere firma's, die zich bezighielden met den bouw van kasregisters, naaimachines e.d., en die de fabricatie van artikelenautomaten tenslotte geheel op zich namen.

Ook de sociale wetgeving¹⁾ hielp mee den goederenautomaat te ontwikkelen, daar de laatste niet onderworpen is aan de Winkelsluitingswet. In het begin was hij dit wel, waardoor hij zijn eerste toepassing vond op stations en in hotels, waar die wet niet geldt.

Na de inflatie moest de automatenindustrie opnieuw worden opgebouwd, daar door het gebrek aan goederen en geld het automatenbedrijf was stilgelegd. Steeds werd haar ontwikkeling echter geremd door sociaal-politieke overwegingen, uit vrees voor het kapitalistisch karakter, dat de detailhandel erdoor zou kunnen krijgen. Vandaar ook, dat het warenhuizen verboden werd automaten te houden.

Wat de techniek betreft, niet alleen worden steeds grootere automaten door den detailhandel gevraagd, maar ook steeds meer speciale automaten voor nieuwe soorten artikelen. Van schachtautomaten, waar de goederen op elkaar gestapeld liggen (bijv. sigarettenautomaten), kwam men tot vakautomaten, die voor allerlei doeleinden kunnen dienen. De verkoopprijs van kleine automaten is in het algemeen 2½ maal den kostprijs, voor grootere het dubbele. De rentabiliteit schijnt bij 5-jarigen levensduur, tenminste bij sigarettenautomaten, gewaarborgd.

De constructie van automaten stelt veel eischen. Zij is in handen van firma's, die haar ervaring op

¹⁾ Blijkens een artikel in de N.R.C. van 24 December 1936 waren het voornamelijk de Scandinavische landen en wel speciaal Denemarken, waar de automaat zijn eerste groote toepassing vond bij de distributie van allerlei artikelen voor dagelijksch gebruik. Dit wordt verklaarbaar geacht, wanneer men bedenkt, dat in deze landen de sociale wetgeving reeds jaren geleden op ingrijpende wijze ook den winkelverkoop regelde. Er kwam nog bij, dat in deze landen de automatische service jegens het publiek al groote vorderingen had gemaakt, waarbij in de eerste plaats gedacht wordt aan de telefoon, welke immers in Zweden een zeer belangrijke industrie in het leven had geroepen. Denemarken heeft nu de leiding genomen bij de fabricage van den winkelautomaat en ook nu nog neemt dit land bij den export van automaten naar de omringende landen een vooraanstaande plaats in.

andere gebieden, nl. kasregisters, naaimachines enz., hebben verkregen. Grote fabrieken maken zelf den geheelen automaat, kleinere zijn aangewezen op de fabrikanten van onderdeelen.

De verkoop geschiedt meest zonder tusschenhandel. De afdelingen van de fabrieken, belast met den afzet, beperken zich meestal niet tot automaten. Zij probeeren den koper de verplichting op te leggen van haar zijn artikelen te betrekken door middel van de afbetalingsmethode op langen termijn. De automaten op stations en in hotels behooren gewoonlijk aan groote automatenbedrijven, die hun artikelen door automaten willen afzetten.

Sigaren- en sigarettenfabrikanten hebben er zich altijd tegen verzet. Hier heeft de groothandel het automatenbedrijf aangepakt.

Zoo zien wij dus, dat de tusschenhandel in de per automaat verkochte artikelen, behalve in de sigaretten-branchen, uitgeschakeld wordt. Deze functie wordt overgenomen door den fabrikant van automaten.

In den detailhandel konden de automatenbedrijven niet doordringen door de wet, die uitdrukkelijk bepaalt, dat hier de verkoop uit automaten door den winkelbezitter gebeuren moet.

Het voornaamste zijn wel sigarettenautomaten. De omzet der chocolade-automaten is veel geringer, maar er zijn ook veel minder banketbakkerijen dan tabakswinkels. In alle andere gevallen speelt de automaat nog een kleine rol. De mogelijkheden tot uitbreiding van den verkoop door middel van automaten zijn echter nog lang niet uitgeput. Doch men kan niet alle artikelen door automaten verkoopen en moet rekening houden met de bestaande rechtsorde en de gewoonten van het publiek, welke de toekomstkansen op het oogenblik beperken. Wel kan de automaat dienen om een vroegere winkelsluiting of een verlengd weekend zonder schade voor kleinhandel en koopend publiek, te verwezenlijken.

Wat nu ons land betreft, ook hier mogen de automaten zich in een toenemende populariteit verheugen. De Ned. automatenindustrie zal dan ook, zoo schrijft het reeds genoemde artikel in de N.R.C., een goede toekomst hebben, indien de wettelijke regelingen in stede van belemmerend, opvoedend bij het gebruik van den automaat zullen werken, in hoofdzaak door contrôle en toezicht. Dat hiervan inderdaad een belangrijke invloed kan uitgaan werd reeds door de Frankfurter Zeitung in 1935 geschreven.¹⁾ De grotere vrijheid, welke deze wet in Duitschland schiep, kwam in het begin bijna uitsluitend aan de sigarettenautomaten ten goede. Deze toch gaven de vlugste en beste afzetmogelijkheden en stelden technisch geen al te zware eischen. Vóór de wet was de productie namelijk nog zeer beperkt in omvang en zoowel technisch als commercieel ontbrak practisch alle ervaring. De bijna plotseling tot stand gekomen automatenwet beteekende ook voor de reeds bestaande firma's een groote ontwikkelingsstoot.²⁾

¹⁾ „Ein Gesetz begründet eine Industrie“. (Ein Jahr Automaten-Gesetz). 4 Augustus 1935.

²⁾ Deze wet, dateerend van begin Juli 1934, had tot uitdrukkelijk doel een stimuleering van de werkverschaffing. Zij stelde algemeen den verkoop van goederen door automaten vrij, ook na sluiting en op Zondagen met als beperking het z.g. „Residenzrecht“, volgens hetwelk slechts die bedrijven, die de betrokken goederen „fachüblich in erheblichem Umfang führten“, zich van automaten mochten bedienen.

Stapelvezel als grondstof. ¹⁾

Zooals bekend is Duitschland gedwongen zijn import te beperken wegens schaarschte aan deviezen. Onder de grondstoffen, door dit land geïmporteerd, nemen katoen en wol een groote plaats in, in 1935 nog ongeveer 30 pCt. van den totalen import van

¹⁾ Gedeeltelijk ontleend aan „Der deutsche Volkswirt“ van 12 Maart 1937 en aan „Wirtschaftsdienst“ van 16 April 1937.

grondstoffen. Om den invoer hiervan te verkleinen zijn in Duitschland twee maatregelen getroffen; enerzijds heeft men gepoogd de schapenteelt en den verbouw van vlas en hennep te bevorderen, anderzijds langs chemischen weg pogingen in het werk gesteld een product te maken, dat katoen en wol kan vervangen. Wat dit laatste betreft, chemisch en technisch is men hierin geslaagd door de fabricage van z.g. stapelvezel (Zellwolle), een product nauw verwant aan de kunstzijde en volgens hetzelfde procédé (het viscose procédé overheerscht) gemaakt, waarbij alleen de laatste productie-stadia verschillen. Oorspronkelijk is stapelvezel een bijproduct van de kunstzijde waarmee de resultaten echter zoo goed waren, dat stapelvezel tot een nieuw hoofdproduct uitgegroeid is. Aangezien Duitschland over een groote kunstzijde-industrie beschikt was het niet moeilijk dit nieuwe product te maken.

Om den afzet te verzekeren bepaalde een wet, dat bij verwerking van katoen of wol een bepaald percentage stapelvezel verwerkt moest worden.

Een bezwaar is, dat stapelvezel thans nog duurder is dan katoen, de betere soorten zelfs veel duurder, maar deze concurreeren met wol.

Gemiddelde prijzen in Duitschland (Rpf. per kg.)

	Katoen	Wol	Stapelvezel	Stapelvezel-garen	Kunstzijde	Katoen-garen	Wol-garen
1933....	63	215	224	430	472	270	453
1934....	63	295	209	400	483	250	551
1935....	82	244	195	350	483	235	414
1936....	77	263	165	320	466	236	469

De prijsbeweging van de synthetische textielstoffen is echter nog steeds een benedenwaartsche, als gevolg van de rationalisatie, terwijl die van natuurlijke, evenals van andere grondstoffen, naar boven gericht is. Uitbreiding der productie en grotere ervaring zullen den kostprijs verder doen dalen wat niet wegneemt, dat momenteel offers, zij het noodzakelijke, gebracht worden.

Naast het argument van de deviezen speelt de wensch om van den buitenlandschen import onafhankelijker te worden, een rol. De „Ersatz“-fabricage is in wezen een onderdeel van de economische oorlogsvoorbereiding zooals men die in de geheele wereld kan waarnemen. Vooral na 1933 is de productie van stapelvezel sterk bevorderd. Bedroeg de productie in 1933 4.500 ton, deze steeg in 1936 tot ongeveer 48.000 ton, terwijl als onderdeel van het vierjarenplan de productie nog aanzienlijk zal worden uitgebreid. Het aandeel van de textielgrondstoffen in den Duitschen import van grondstoffen daalde van 1933 tot 1936 van 31.7 pCt. tot 25.9 pCt., maar de houtimport steeg tegelijkertijd van 7.4 pCt. tot 10.5 pCt.

Ook in Italië is de productie van stapelvezel aanzienlijk. Zij overtreft nog de Deutsche. De sancties en de grotere behoefte aan tropische kleding tengevolge van den oorlog en de kolonisatie in Abessinie deden de productie sprongsgewijze omhoog gaan. Maar ook in landen waar de onmiddellijke noodzaak tot deze fabricage niet bestaat, heeft men thans de beschikking over een zich uitbreidende industrie van stapelvezel nl. in Japan, Engeland, Frankrijk en de Vereenigde Staten.

Productie van stapelvezel in mill. lbs.

	1934	1935	1936
Japan.....	4,5	13,5	40,0
Vereenigde Staten.....	2,2	5,2	12,4
Duitschland.....	18,0	32,0	95,0
Italië.....	22,0	66,0	100,0
Engeland.....	4,2	11,5	28,5
Frankrijk.....	4,0	8,0	12,0

Hierachter schuilen twee motieven: de economische oorlogsvoorbereiding en de verwachting, dat deze industrie op den duur rendabel zal worden. Zooals

de anilinekleurstoffen de indigo en meekrap verdrongen hebben, de kunstzijde de zijde, enz., zoo is de mogelijkheid zeker niet uitgesloten, dat stapelvezel katoen zal verdringen. Een Amerikaansch katoen-expert noemde dan ook deze „kunstkatoen” de groote concurrent-in-wording van de katoen.

Omtrent de technische eigenschappen kan nog opgemerkt worden, dat een groot voordeel van de stapelvezel boven de katoen gelegen is in de gelijke stapellengte en de gelijkmatige vezelsterkte van dit technisch product, eigenschappen, welke bij de katoen pas na jarenlange selectie bereikt worden. Men neme dan ook bij beschouwing der bovengegeven prijs-statistiek in acht, dat de kunstzijde bestaat uit een oneindige draad, direct geschikt voor het weven, terwijl daarentegen de stapelvezel eerst gesponnen moet worden en dus verdere kosten vordert. In de „Wirtschaftsdienst” wordt daarom opgemerkt, dat om die reden de prijs van stapelvezel tot op de helft van dien der kunstzijde gedrukt moest worden om de productie loonend te maken.

De toepassing van stapelvezel geschiedt veelal nog vermengd met andere garens. Zelfs als meubelbekleding en vloerbedekking vindt zij toepassing.

Productie, prijsvorming en werkloosheid in de statische maatschappij.

In dit werk, in het Engelsch gepubliceerd onder den tekst „Production, pricing and unemployment in the static state”, heeft Dr. W. L. Valk, die in zijn boek over Conjunctuurdiagnose¹⁾ reeds de opvatting verkondigd had, dat de crises toe te schrijven zijn aan afwijkingen van het prijzenstelsel van zijn normen, een algemeene analyse van het vraagstuk der prijsvorming onder statische omstandigheden gegeven. In het midden stond daarbij de vraag, of het zelfs bij „natuurlijke” evenwichtsprijzen niet kan voorkomen, dat er een aanzienlijke werkloosheid is, in welk geval dus naast de depressies nog een andere groote oorzaak van werkloosheid aan te wijzen zou zijn.

Zijn conclusie is, dat het inderdaad kan voorkomen, dat bij een stelsel van natuurlijke prijzen een gedeelte van de beschikbare arbeidskracht (of een gedeelte van het beschikbare kapitaal) niet aangevend kan worden en dat in dit geval van technologische werkloosheid gesproken mag worden. Om dit te kunnen bewijzen was een reconstructie van de theorie der prijsvorming noodig, welke tot de volgende innovaties leidde.

De prijzen der eindproducten kunnen nuttige, maar nooit volmaakte indices van het nut der goederen zijn; zij zijn echter als productiecompas voldoende. Men mag wel met vraag- en aanbodscurven werken, doch feitelijk bestaan er voor elk goed vele vraagcurven, waardoor de oplossing van het prijsprobleem moeilijker is dan de Oostenrijksche theorie doet vermoeden. De theorie der mathematische school is in dit opzicht dichter bij de werkelijkheid.

Wat de prijsvorming der productiemiddelen betreft, is onder bepaalde omstandigheden de grensproductiviteitstheorie te handhaven, doch alleen in dien zin, dat de prijzen der productiefactoren *evenredig* en niet gelijk aan de grenswaarden der productiefactoren zijn. Ook hier kan men niet met vraag- en aanbodscurven werken en moeten *vraagvlakken* geconstrueerd worden, waarin zich vele vraagcurven bevinden.

Wanneer de verhouding, waarin kapitaal en arbeid samenwerken, niet gewijzigd kan worden (vaste technische coëfficiënten), dan kan het voorkomen, dat er geen kapitaal genoeg is, om alle arbeiders aan het werk te zetten. In dat geval gaat de grensproductiviteitstheorie niet op, doch de schrijver geeft ook voor dat geval een oplossing van het probleem der ver-

deling, uitgaande van de vergelijkingen van Wieser, die in de systemen der mathematische school uitmonden. De tegenstelling tusschen Böhm en Wieser is dus grootendeels schijnbaar, omdat beide verschillende gevallen op het oog hebben, waarin de oplossing ook verschillend is. De grensproductiviteitstheorie had het oog op het geval van volkomen variabiliteit der economische relaties, terwijl Wieser aan starre productieverhoudingen gedacht heeft.

De werkelijkheid ligt meestal tusschen deze extremen in; in den regel zijn er vrij vaste verhoudingen in de samenwerking tusschen arbeid en kapitaal, doch de verhouding, waarin beide gecombineerd worden, kan gewijzigd worden, omdat men dikwijls de keuze heeft tusschen eenige verschillende wijzen van produceeren. In dat geval zal men vrijwel altijd alle arbeiders aan het werk kunnen stellen, doch dit is niet altijd wenschelijk, omdat het wel eens zou kunnen beteekenen, dat men dan lage loonen zou moeten uitkeeren en tot verouderde wijzen van produceeren zou moeten terugkeeren.

Na een beschouwing van het elasticiteitsprobleem wendt de schrijver zijn aandacht van het stelsel van Professor Cassel, waaraan hij reeds vroeger een werk gewijd heeft en brengt hij daarin eenige wijzigingen aan, waardoor het stelsel dichter bij de realiteit komt en zoowel het geval van beweeglijke als dan van starre en half-starre verhoudingen tusschen arbeid en kapitaal uitbeelden kan.

Daarop volgt dan een beschouwing van het vraagstuk van de aanbodscurven der productiefactoren, van de mogelijkheid van het bestaan van een niet-evenwicht en van een typische vorm van gezichtsbedrog, die daarin bestaat, dat een groep ondernemers na een prijsverandering van sommige grondstoffen of factoren tot een andere productiemethode overgaat, terwijl die overgang zelf terugwerkt op de prijzen van materiaal en factoren, zoodat het wel kan blijken, dat een bepaalde verandering, die eerst gerechtvaardigd scheen, dit niet meer is, wanneer zij zich eenmaal heeft voltrokken.

Dan volgt een hoofdstuk over wat gewoonlijk statische groei genoemd wordt (groei, zonder dat het evenwicht verbroken wordt) en het werk wordt besloten met een reeks van theoretische en praktische conclusies.

De schrijver is van meening, dat het verschijnsel van technologische werkloosheid zich in de toekomst kan voordoen, doch dat men er zich niet al te ongerust over moet maken. In tegenstelling met de crisiswerkloosheid is de technologische werkloosheid een ongunstig verschijnsel bij een gunstigen toestand. Want de productiviteit laat niets te wenschen over, tenzij de toestand een gevolg is van een tekort aan kapitaal, en tenzij een te snelle overgang naar betere productiemethoden tot een crisis leidt. In het algemeen is het verschijnsel een index van sterke verbetering van de techniek en zal het dus mogelijk zijn, hetzij een deel der arbeiders flink te ondersteunen, hetzij aan allen langere vacantes en daarmee meer vrijheid te geven.

De 21ste publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut. ¹⁾

In den loop van de komende week zal de 21ste publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut verschijnen, t.w.: Production, pricing and unemployment in the static state, door Dr. W. L. Valk. Deze studie wordt in den handel gebracht voor f 2.— (ingenaaid) resp. f 3.— (gebonden in prachtband). Voor donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut gelden verminderde prijzen van f 1.50 en f 2.25.

Donateurs en leden kunnen zoowel bij het Secretariaat van het N.E.I., Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam (Giro No. 158477) als bij den boekhandel bestellen. Anderen alleen bij den boekhandel.

¹⁾ Publicatie Nr. 14 van het Nederlandsch Economisch Instituut, 1935.

¹⁾ De 19de en 20ste publicatie zijn nog niet verschenen.

MAANDCIJFERS.

OVERZICHT VAN DEN STAND DER RIJKSMIDDELEN.
Uit. April 1937 (in Gulden)

AFDEELING Ia Dir. belastingen.	Kohieren voor den dienst 1937 ¹⁾			Zuiver bedrag der kohieren voor den vorigen dienst t. m. dezelfde maand van het vorige jaar ²⁾
	Totaal bedrag	Bedragen, welke zijn teruggegeven of anders dan wegens betaling op de koh. afgeschr.	Zuiver bedrag	
Grondbelast. a)	10.026.999	—	10.026.999	10.012.623
Inkomst.bel. b)	23.325.064	882.420	22.442.644	24.055.114
Vermogensbel. c)	6.108.366	70.657	6.037.709	6.040.843
Verdedig.bel. I	2.821.911	87.487	2.734.423	2.831.678
Bel. v. d. doodehd.	1.011.484	—	1.011.484	889.840
Totalen...	43.293.824	1.040.564	42.253.259	43.830.098

a) $\frac{1}{4}$ hoofdsom + 20 procent op de hoofdsom der gebouwde eigendommen. b) Hoofdsom + 60—78 procenten. c) Hoofdsom + 75 procenten.

¹⁾ Voor de belastingen naar inkomen en vermogen bestaan de vermelde bedragen uit $\frac{1}{2}$ gedeelte van het met 1 Mei 1937 aanvangende belastingdienstjaar 1937/1938 en $\frac{1}{2}$ gedeelte van het belastingdienstjaar 1936/1937. ²⁾ Voor de belastingen naar inkomen en vermogen bestaan de vermelde bedragen uit $\frac{1}{2}$ gedeelte van het belastingdienstjaar 1936/1937 en $\frac{1}{2}$ gedeelte van het belastingdienstjaar 1935/1936.

AFDEELING Ib Overige middelen.	April 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenkomstige periode 1936
Benaming der middelen			
Divid.- en tantiëmel.	635.844	2.542.871	2.337.307
Rechten op den invoer	8.865.158	30.670.696	29.057.012
Statistiekrecht	244.347	855.902	528.821
Accijns op zout	136.430	750.964	636.326
Accijns op geslacht	640.000	2.359.024	1.901.954
Accijns op wijn	40.652	583.618	544.620
Accijns op gedistill.	2.521.988	9.154.516	9.013.455
Accijns op bier	617.165	1.959.723	2.076.951
Accijns op suiker	4.392.607	17.483.775	16.327.748
Accijns op tabak	3.057.747	11.222.116	10.946.610
Bel. op gouden en zilverw.	50.128	173.786	148.145
Omzetbelasting	5.514.329	22.464.031	19.490.479
Couponbelasting	373.970	2.428.991	1.890.285
Recht. en boeten v. zegel	2.293.750 ¹⁾	12.770.060	5.600.051
Recht. en boet. v. registr.	1.393.195	4.753.646	3.241.206
Recht. en boet. v. successie, v. overgang bij overliden en v. schenking	3.644.845	13.250.693	11.098.729
Opbrengst d. loodsgelden	67.151	280.115	177.990
Totalen...	34.489.306	133.704.527	115.017.689

¹⁾ Hieronder begrepen wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissonnairs in effecten, enz. f 776.490 (Beursbel.). ²⁾ Id. f 3.918.006.

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET GEMEENTEFONDS.

	Dienst 1936/1937 Zuiver bedrag der kohieren tot en met de maand Apr. 1937	Zuiver bedrag der kohieren voor den dienst 1935/36 tot en met dezelfde maand van 1936
Gemeente.f.belast. . .	56.847.596	60.475.303
Opc. verm. t. get. v. 50	5.079.515	5.166.083

AFDEELING II. DIENSTJAAR 1936.

Benaming der middelen	Bedrag van de raming	Zuivere opbrengst over het tijdvak van 1 Jan. 1936 tot en met de maand April 1937
Grondbelasting. ($\frac{1}{4}$ hoofdsom + 20 procent op de hoofdsom der gebouwde eigendommen.)	10.125.000	10.146.014
Inkomstenbelasting	74.600.000	68.888.668
Vermogensbelasting	18.375.000	18.290.233
Verdedigingsbel. I	8.000.000	8.337.888
Belasting v. d. doode hand	2.000.000	1.747.252
Divid.- en tantiëmelasting.	13.800.000	13.895.478
Rechten op den invoer	84.000.000	86.243.266
Statistiekrecht	1.600.000	1.813.472
Accijns op zout	2.500.000	1.818.251
Accijns op geslacht	5.000.000	6.335.825
Accijns op wijn	2.000.000	1.950.395
Accijns op gedistilleerd	28.250.000	27.774.046
Accijns op bier	7.000.000	7.166.667
Accijns op suiker	53.000.000	53.189.230
Accijns op tabak	35.000.000	33.810.111
Belast. op gouden en zilverw.	475.000	499.568
Omzetbelasting	60.000.000	62.273.729
Couponbelasting	5.000.000	5.778.104
Rechten en boeten van zegel	18.600.000	19.844.629
Rechten en boeten v. registr.	14.000.000	9.760.351
Rechten en boeten v. successie, v. overgang bij overliden en v. schenking	40.800.000	38.136.446
Opbrengst der loodsgelden	500.000	635.890
Totalen...	484.625.000	478.335.513

OVERZICHT VAN DE INKOMSTEN TEN BATE VAN HET WERKLOOSHEIDSSUBSIDIEFONDS.

Dienst 1937	Bedrag van raming	Zuiver bedrag kohieren tot en met de maand April 1937
Grondbelasting (veertig ten honderd van de hoofdsom wegens gebouwde eigendommen en vijf en twintig ten honderd van de hoofdsom wegens ongebouwde eigendommen)	10.000.000	9.078.991
Personeele belasting (tachtig ten honderd van de hoofdsom naar den eersten, tweeden en derden grondslag)	21.000.000	10.581.173
Gemeentefondsbelasting (vijf en twintig procenten op de hoofdsom)	14.000.000	—
Vermogensbelasting (twee en twintig procenten op de hoofdsom)	2.025.000	—
Inkomstenbelasting (tien procenten op de hoofdsom)	4.500.000	—
Totalen.....	51.525.000	19.660.164

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET VERKEERSFONDS.

	Apr. 1937	1937	1936
Motorrijtuigenbelasting	5.371.722	9.315.644	9.139.877
Rijwielbelasting	24.580	73.697	92.875
Totalen.....	5.396.302	9.389.341	9.232.752

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	16-22 Mei 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	16-22 Mei 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	1937	1936
Tarwe	22.130	702.094	415.584	261	17.735	6.361	719.829	421.945
Rogge	1.795	113.339	112.490	—	2.875	1.700	116.214	114.190
Boekweit	1.595	5.568	9.216	—	—	100	5.568	9.316
Mais	9.075	470.342	291.897	1.700	61.395	67.185	531.737	359.082
Gerst	1.859	141.044	108.600	—	6.189	7.312	147.233	115.912
Haver	—	62.223	28.384	—	3.180	20	65.403	28.404
Lijnzaad	2.525	101.485	74.245	8.135	108.536	107.302	210.021	181.547
Lijnkoek	400	24.611	26.350	—	—	175	24.611	26.525
Tarwemeel	165	13.236	13.918	115	1.910	3.408	15.146	17.326
Andere meelsoorten	370	17.720	13.646	160	1.453	753	19.173	14.399

STATISTIEKEN.
BANKDISCONTOS.

Ned. Bk.	{ Disc. Wissels. 2 3 Dec. '36	Lissabon 4 5 Mei '36
	{ Bel. Binn. Eff. 2 3 Dec. '36	Londen 2 30 Juni '32
	{ Vrsch. in R.C. 2 3 Dec. '36	Madrid 5 9 Juli '35
Athene	6 4 Jan. '37	N.-York F.R.B. 1 1 Feb. '34
Batavia	3 14 Jan. '37	Oslo 4 7 Dec. '36
Belgrado	5 1 Febr. '35	Parijs 4 28 Jan. '37
Berlijn	4 22 Sept. '32	Praag 3 1 Jan. '33
Boekarest	4 15 Dec. '34	Pretoria ... 3 15 Mei '36
Brussel	2 16 Mei '35	Rome 4 18 Mei '36
Boedapest	4 28 Aug. '35	Stockholm .. 2 1 Dec. '33
Calcutta	3 28 Nov. '35	Tokio 3 285 7 Apr. '36
Dantzig	4 2 Jan. '37	Weenen... .. 3 10 Juli '35
Helsingfors	4 3 Dec. '34	Warschau... 5 26 Oct. '33
Kopenhagen	4 19 Nov. '36	Zwits. Nat. Bk. 1 25 Nov. '36

OPEN MARKT.

	1937				1936	1935	1914
	22 Mei	18/22 Mei	10/15 Mei	3/8 Mei	18/23 Mei	20/25 Mei	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc. Prolong.	1/4	1/4	1/4	1/4	2 1/4-5/16	2 1/2-3/8	3 1/4-3/16
Londen Daggeld . Partic. disc.	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1 3/4-2
Berlijn Daggeld . Partic. disc.	2 1/8-1/2	2 1/4-2 1/8	2 1/2-3	2 1/2-3	2 1/4-5/8	2 1/2-3	—
New York Daggeld . Partic. disc.	1/16	1/16	1/16	1/16	1/16	1/16	1 3/4-2 1/2

1) Koers van 21 Mei en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.
2) 21 Mei geen not.

WISSELKOERSEN.
KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
18 Mei 1937	1.81 1/2	8.99 1/2	73.10	8.14 1/2	30.64 1/2	100 1/4
19 " 1937	1.81 1/2	8.98 1/2	73.10	8.12 1/2	30.66	100 1/4
20 " 1937	1.81 1/2	8.99	73.10	8.12	30.66	100 1/4
21 " 1937	1.81 1/2	8.98 3/4	73.09	8.11 1/4	30.68	100 1/4
22 " 1937	1.81 1/2	8.98 3/4	73.06	8.11 1/4	30.67	100 1/4
24 " 1937	1.81 1/2	8.99	73.05	8.12	30.67	100 1/4
Laagste d.w. 1)	1.81 1/2	8.98 3/4	72.95	8.10 1/2	30.60	100
Hoogste d.w. 1)	1.82 1/4	9.00 1/4	73.15	8.15 1/2	30.70	100 3/8
Muntpariteit	1.469	12.1071	59.263	9.747	24.906	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
18 Mei 1937	41.57 1/2	—	6.36	—	—	—
19 " 1937	41.56	—	6.35	—	—	—
20 " 1937	41.57 1/2	—	6.37 1/2	—	—	—
21 " 1937	41.60	—	6.37	—	—	—
22 " 1937	41.60	—	6.36	—	—	—
24 " 1937	41.57 1/2	—	6.36 1/2	—	—	—
Laagste d.w. 1)	41.50	34.20	6.32 1/2	—	—	—
Hoogste d.w. 1)	41.65	34.25	6.40	1.55	9.70	—
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos Aires 1)	Montreal 1)
18 Mei 1937	46.37 1/2	40.15	45.20	3.97 1/2	55 1/2	1.82 1/2
19 " 1937	46.37 1/2	40.15	45.20	3.97 1/2	55 1/2	1.82 1/2
20 " 1937	46.37 1/2	40.15	45.20	3.97 1/2	55 1/2	1.81 1/2
21 " 1937	46.37 1/2	40.12 1/2	45.17 1/2	3.98	55 1/2	1.82 1/2
22 " 1937	46.37 1/2	40.12 1/2	45.17 1/2	3.98	55 1/2	1.81 1/2
24 " 1937	46.40	40.12 1/2	45.17 1/2	3.97 1/2	55 1/2	1.81 1/2
Laagste d.w. 1)	46.30	40.07 1/2	45.12 1/2	3.95	54 1/2	1.81 1/2
Hoogste d.w. 1)	46.40	40.20	45.22 1/2	4.00	55 1/2	1.82 1/2
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 1/2	2.1878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave.
In 't 1ste of 2de No. van ieder maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
18 Mei 1937	4.94 1/2	4.47 1/2	40.21	54.99
19 " 1937	4.94 1/2	4.46 1/2	40.18 1/2	54.96
20 " 1937	4.94 1/2	4.46 1/2	40.17 1/2	54.98
21 " 1937	4.94 1/2	4.46	40.18	54.99
22 " 1937	4.94 1/2	4.46 1/2	40.17 1/2	54.99 1/2
24 " 1937	4.94 1/2	4.48 1/2	40.16	54.99 1/2
25 Mei 1936	4.97 1/2	6.58 1/2	40.26	67.61
Muntpariteit ..	4.86	3.90 1/2	23.81 1/2	40 1/8

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	8 Mei 1937	15 Mei 1937	18/22 Mei 1937	Langste	Hoogste	22 Mei 1937
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 1/2	97 1/2	97 1/2	97 1/2
Athene	Dr. p. £	547 1/2	547 1/2	540	555	547 1/2	547 1/2
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10 3/4	1/10 1/2	1/10 1/2	1/10 1/2	1/10 1/2	1/10 1/2
Budapest 1) ..	Pen. p. £	25	25	24 1/2	25 1/2	25	25
Buenos Aires	p. peso p. £	16.29	16.27 1/2	16.18	16.33	16.21 1/2	16.21 1/2
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 1/2	1/6 1/2	1/6 3/8	1/6 1/2	1/6 1/2	1/6 1/2
Instanbul ...	Piast. p. £	616	617	616	617	616	616
Hongkong ...	Sh. p. \$	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2
Kobe Sh. p. yen		1/2	1/2	1/1 1/2	1/2 1/2	1/2	1/2
Lissabon	Escu. p. £	110 3/8	110 3/8	110	110 3/8	110 3/8	110 3/8
Mexico \$ per £		18	18	17 1/2	18 1/2	18	18
Montevideo 2)	d. per £	27	27	26 1/2	28	27 1/2	27 1/2
Montreal .. \$ per £		4.92 1/2	4.93 1/2	4.93 1/4	4.93 1/2	4.93 1/2	4.93 1/2
Rio d. Janeir. 4	d. per Mil.	3 1/8	3 1/8	3 1/8	3 1/8	3 1/8	3 1/8
Shanghai ... Sh. p. \$		1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2
Singapore .. id. p. \$		2 1/4 1/2	2 1/4 1/2	2 1/4 1/2	2 1/4 1/2	2 1/4 1/2	2 1/4 1/2
Valparaiso 5) .. \$ per £		128	128	128	128	128	128
Warschau ... Zl. p. £		26 1/2	26 1/2	25 1/2	26 1/2	26 1/2	26 1/2

1) Offic. not. 10 Dec. 16 1/2. 2) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 10 Dec. 16.12. 3) Offic. not. 6 Oct. 39 1/2. 4) Id. 11 Mrt. 1935 4 1/4. 5) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste „export” notering.

ZILVERPRIJS

	Londen 1)	N.York 2)
18 Mei 1937..	20 1/2	45 1/2
19 " 1937..	20 1/2	45
20 " 1937..	20 1/2	44 1/2
21 " 1937..	20 1/2	44 1/2
22 " 1937..	20 1/2	—
24 " 1937..	20 1/2	44 1/2
25 Mei 1936..	20 1/2	44 1/2
27 Juli 1914..	24 1/2	59

GOUDPRIJS

	Londen
18 Mei 1937....	140/5 1/2
19 " 1937....	140/5 1/2
20 " 1937....	140/6 1/2
21 " 1937....	140/6
22 " 1937....	140/6
24 " 1937....	140/6
25 Mei 1936....	139/7
27 Juli 1914....	84/10 3/4

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen.	15 Mei 1937	22 Mei 1937
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 72.922.028,02	f 76.042.961,46
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ultimo April 1937 a/d. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel., alsmede op. op die belastingen en op de vermogensbelasting Voorschotten aan Ned.-Indië	" 504.903,06	" 82.993,41
Idem aan Suriname	" 43.536.980,20	" 36.482.314,43
Kasvord. weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand ..	" 11.333.570,25	" 11.306.931,78
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenf. 1) ...	" 109.663.276,19	" 108.931.125,06
Vord. op andere Staatsbedrijven 1) ...	" 35.916.035,04	" 35.294.805,18
Verstr. ten laste der Rijksbegr. kasgeldleeningen aan gemeenten (saldo)...	" 16.032,94	" 7.044.978,92
Verstr. ten laste der Rijksbegr. kasgeldleeningen aan gemeenten (saldo)...	" 6.431.118,35	" 7.044.978,92

Vorderingen	15 Mei 1937	22 Mei 1937
Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt Schatkistbiljetten in omloop	f 322.332.000,—	f 322.307.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 7.120.000,—	" 7.120.000,—
Zilverbons in omloop	" 1.113.810,—	" 1.113.559,50
Schuld op ultimo April 1937 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. l. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsb. alsmede op. op die bel. en op de vermogensbelasting ..	" 1.908.477,83	" 1.908.477,83
Schuld aan Curaçao 1)	" 1.243.613,50	" 1.241.855,85
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1) l. d. a. h. Staatsbedr. der P. T. en T. 1) ...	" 114.485,31	" 114.485,31
l. d. aan andere Staatsbedrijven 1) ...	" 138.395.661,36	" 126.432.832,—
l. d. aan diverse instellingen 1)	" 7.000.000,—	" 8.500.000,—
l. d. aan diverse instellingen 1)	" 100.127.343,41	" 100.170.271,68

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen: 1)	15 Mei 1937	22 Mei 1937
Saldo Javasche Bank	f —	f —
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	f 104.000,—	f 259.000,—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	" 43.537.000,—	" 36.482.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 9.750.000,—	" 9.750.000,—
Schatkistbiljetten in omloop	" 500.000,—	" 500.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	" 1.514.000,—	" 1.514.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 890.000,—	" 1.011.000,—
Belegde kasmiddelen Zelfbesturen... ..	" 560.000,—	" 560.000,—
Voorschot van de Javasche Bank	" 829.000,—	" 212.000,—

1) Betaalmiddelen in 's Lands Kas op 15 Mei 1937 f 29.648.000,—.

SURINAAMSCHES BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.	Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
	24 April 1937..	697	1.148	585	675	1.451
	17 " 1937..	698	1.058	502	679	1.439
	10 " 1937..	697	1.103	527	684	1.437
	3 " 1937..	699	1.179	551	687	1.461
	27 Maart 1937..	700	1.104	513	693	1.456
	1 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluftp. der activa.

ONTVANGEN BOEKEN.

Economische gevolgen der Nederlandsche Clearing-verdragen door Dr. H. A. Seiler. (Amsterdam 1937; H. J. Paris. Prijs f 2.65).

Dit werk, waarin gegevens en maatregelen, de clearing betreffende tot 31 December 1936, zijn behandeld, geeft in het eerste hoofdstuk een overzicht van de voorgeschiedenis van de clearingwetgeving. In hoofdstuk II wordt de Nederlandsche clearingwetgeving (doel, wetten en uitvoeringsbepalingen) behandeld. Na een uiteenzetting betreffende de praktische toepassing der clearingwetten worden in de volgende hoofdstukken de gevolgen van de clearingverdragen voor den Nederlandschen handel (tot Oct. 1936), de tekortkomingen van de tweezijdige clearingverdragen en de verweermiddelen tegen de gevolgen der onjuiste clearingkoersen behandeld.

Internationale handel en handelspolitiek door Prof. Mr. A. M. de Jong. ('s-Gravenhage 1937; N.V. Martinus Nijhoff. Prijs f 2.40).

Dit werk bevat een beknopte uiteenzetting van de voornaamste economische vraagstukken op het gebied van den internationalen handel en de internationale handelspolitiek. Behalve voor studenten in de economie kan het tevens van nut zijn voor den algemeenen lezer, die voorlichting zoekt over de tamelijk ingewikkelde problemen, waarmede het zich bezighoudt.

Het bestaat uit vier gedeelten. In het eerste gedeelte

worden, na een korte inleiding, de vraagstukken behandeld, die de eigenlijke gezegde theorie van den internationalen handel vormen. Het tweede gedeelte is aan de monetaire aspecten van den internationalen handel gewijd. In het derde wordt de wetenschappelijke kant van de handelspolitiek besproken, terwijl de laatste twee hoofdstukken zich met de techniek der handelspolitiek bezighouden.

Naar een tot in details volledige behandeling van de stof is niet gestreefd. Beproofd werd, de groote lijnen der aan de orde gestelde vraagstukken zoo scherp mogelijk te doen uitkomen en de uiteenzetting tot een sluitend en afgerond geheel te maken.

Der Kunde am Effektenschalter. (Berlijn 1936; Uitgave van de Commerz- und Privatbank).

In deze brochure van ca. 60 pagina's worden in den vorm van een vraaggesprek tusschen een klant en een bankier verschillende bijzonderheden betreffende waardepapieren behandeld, alsmede eenige algemeene kwesties, welke voor den belegger van belang kunnen zijn.

Betriebsgröße und Produktionskosten door E. A. G. Robinson. (Weenen 1936; Julius Springer Verlag. Prijs R.M. 3.90).

Het werkje is verschenen als zevende deel van de vertalingen van de serie „Economic Handbooks” der Cambridge University. Ook dit deeltje kenmerkt zich door

STATISTISCH OVERZICHT

	GRANEN EN ZADEN								TUINBOUWARTIKELEN						VLEESCH					
	TARWE Bahia Blanca loco Rotterdam/ Amsterdam per 100 kg. 3)		ROGGE 74 kg Bahia Blanca loco R'dam/A'dam per 100 kg. 3)		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 kg.		GERST 64/65 kg La Plata loco Rotterdam/ dam/A'dam per 2000 kg. 4)		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 kg.		BLOEM- KOOL 1e soort p. 100 st. 5)		KASKOM- KOMMERS 1e soort p. 100 st. 5)		SALADE 1e soort 5) p. 100 Krop		RUND- VLEESCH (versch) per 100 kg Rotterdam	VARKENS- VLEESCH (versch) per 100 kg Rotterdam		
1925	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1925	17,20	100,0	13,07 ⁵	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	26,47 ⁶	100,0	23,08 ⁷	100,0	5,83 ⁸	100,0	93,— ⁹	100,0	77,50 ⁶	100,0
Jan. 1936	5,45	31,7	3,52 ⁵	27,0	56,00	24,2	63,50	27,0	153,50	33,1	—	—	—	—	—	—	44,—	47,3	50,87 ⁵	65,6
Febr. "	5,22 ⁵	30,4	3,40	26,0	55,25	23,9	64,50	27,3	152,50	33,0	—	—	—	—	—	—	43,77 ⁵	47,1	48,25	62,3
Maart "	5,22 ⁵	30,4	3,50	26,8	59,50	25,7	69,75	29,6	150,00	32,4	—	—	—	—	—	—	45,75	49,2	46,57 ⁵	60,6
April "	5,17 ⁵	30,1	3,45	26,4	64,00	27,6	70,00	29,7	147,25	31,8	11,56	43,7	10,65	46,1	3,09	53,0	48,50	52,1	45,37 ⁵	58,6
Mei "	5,12 ⁵	29,8	3,17 ⁵	26,6	63,75	27,5	72,25	30,6	147,75	31,9	9,10	34,4	6,66	28,9	1,56	26,8	51,60	55,5	44,30	57,2
Juni "	5,05	29,4	3,45	26,4	66,00	28,5	71,50	30,3	154,00	33,3	5,80	21,9	2,03	8,8	0,63	10,8	54,15	58,2	46,25	59,7
Juli "	5,62 ⁵	32,7	3,65	27,9	71,75	31,0	74,75	31,7	162,50	35,1	—	—	—	—	—	—	57,35	61,7	47,75	61,6
Aug. "	6,35	36,9	4,02 ⁵	30,8	84,00	36,3	88,00	37,3	170,00	36,8	—	—	—	—	—	—	60,40	64,9	50,20	64,8
Sept. "	6,50	37,8	4,40	33,7	85,00	36,7	88,00	37,3	166,75	36,1	—	—	—	—	—	—	61,05	65,6	51,87 ⁵	66,9
Oct. "	8,80	51,2	6,02 ⁵	46,1	97,50	42,1	120,50	51,1	199,75	43,2	—	—	—	—	—	—	58,85	63,3	52,30	67,5
Nov. "	8,55	49,7	5,72 ⁵	43,8	89,50	38,7	121,50	51,5	193,00	41,7	—	—	—	—	—	—	56,—	60,2	49,87 ⁵	64,4
Dec. "	8,17 ⁵	47,5	6,97 ⁵	53,3	97,00	41,9	129,00	54,7	201,00	43,5	—	—	—	—	—	—	59,80	64,3	49,70	64,1
Jan. 1937	8,40	48,8	7,97 ⁵	61,0	97,50	42,1	132,00	55,9	201,50	43,6	—	—	—	—	—	—	64,60	69,5	£ 2,75	68,1
Febr. "	8,25	48,0	8,72 ⁵	66,7	100,50	43,4	129,00	54,7	194,50	42,1	—	—	—	—	—	—	64,17 ⁵	69,0	53,32 ⁵	68,8
Maart "	9,15	53,2	9,02 ⁵	69,0	106,00	45,8	133,00	56,4	209,25	45,2	—	—	—	—	—	—	66,15	71,1	54,82 ⁵	70,7
April "	10,17 ⁵	59,2	10,—	76,5	115,00	49,7	149,75	63,5	224,50	49,5	17,10	64,6	16,74	72,5	4,13	70,8	71,—	76,3	56,25	72,6
3 Mei "	9,85	57,3	9,97 ⁵	76,3	109,00	47,1	145,50	61,7	220,00	47,6	7,63	28,8	12,83	55,6	3,13	53,7	72,30 ⁹	77,7	57,— ⁸	73,5
10 " "	9,65	56,1	9,92 ⁵	75,9	109,00	47,1	144,50	61,2	220,50	47,7	9,48	35,8	16,79	72,7	2,84	48,7	71,30 ⁹	76,7	56,50 ⁹	72,9
18 " "	9,80	57,0	9,87 ⁵	75,5	109,00	47,1	142,50	60,4	221,00	47,8	10,35	39,1	14,53	63,0	3,28	56,3	75,— ¹⁰	80,6	57,— ¹⁰	73,5
24 " "	9,50	57,0	10,07 ⁵	77,1	110,00 ⁷	47,5	143,50	60,8	220,50	47,7	—	—	—	—	—	—	74,— ¹¹	79,6	57,75 ¹¹	74,5

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2 van Jan. 1931 tot 3) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 kg Hongaarsche; vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 23 Mei 1932 64/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3. Van 19 Sept. '32 tot 24 Juli '33 62/63 kg Z.-Russ. Van 24 Juli '33—7 Oct. '35 64/65 kg La Plata 6) 1928. 7) Nieuwe oogst. 8) 1 Mei. 9) 8 Mei. 10) 14 Mei. 11) 22 Mei. 12) 5 Mei. 13) 13 Mei. 14) 20 Mei. 15) 7 Mei. 16) 15 Mei. 17) 21 Mei.

	MINERALEN				TEXTIELGOEDEREN								DIVERSEN							
	STEENKOLEN Westfaalsche/ Hollandsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 kg.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33,90 Bé s.g. per barrel		BENZINE Gulf exp. 64/66 ⁹ cts. per U.S. gallon		KATOEN				WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Colo- nial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		KOE- HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pnd.		KALK- SALPETER Gld. per 100 kg netto			
1925	f	%	f	%	cts. ●	%	cts. ●	%	cts. ●	%	cts. ●	%	cts. ●	%	cts. ●	%	f	%	f	%
1925	10,80	100,0	4,16 ⁵	100,0	36,85	100,0	57,7	100,0	147,5	100,0	47,1	100,0	277,2	100,0	148,7	100,0	34,70	100,0	12,—	100,0
Jan. 1936	6,15	56,9	1,52 ⁵	36,6	8,41	22,8	17,5	30,3	29,3	19,9	14,7	31,1	97,0	35,0	45,4	30,5	15,—	43,2	5,80	48,3
Febr. "	6,15	56,9	1,51	36,3	8,56	23,2	16,9	29,2	27,7	18,8	13,8	29,3	97,0	35,0	46,6	31,4	15,—	43,2	5,85	48,8
Maart "	6,15	56,9	1,52 ⁵	36,6	8,61	23,4	16,7	29,0	28,1	19,0	14,1	29,8	99,5	35,9	47,9	32,2	14,25	41,1	5,90	49,2
April "	6,20	57,4	1,52 ⁵	36,6	8,51	23,1	17,1	29,7	27,6	18,7	13,8	29,2	99,5	35,9	47,9	32,2	14,—	40,3	5,95	49,6
Mei "	6,25	57,9	1,52 ⁵	36,6	8,51	23,1	17,1	29,7	27,3	18,5	13,5	28,6	100,8	36,4	47,9	32,2	13,75	39,6	6,—	50,0
Juni "	6,30	58,3	1,52 ⁵	36,6	8,33	22,6	17,6	30,5	27,4	18,6	16,8	35,7	97,0	35,0	46,6	31,4	13,—	37,5	6,—	50,0
Juli "	6,25	57,9	1,52 ⁵	36,6	8,06	21,9	19,3	33,5	31,4	21,3	18,1	38,5	97,0	35,0	46,6	31,4	13,—	37,5	6,—	50,0
Aug. "	6,30	58,3	1,52 ⁵	36,6	7,94	21,5	17,9	31,0	33,3	22,5	17,2	36,6	99,5	35,9	46,6	31,4	13,50	38,9	5,25	43,8
Sept. "	6,35	58,8	1,54	36,9	7,81	21,2	18,0	31,2	32,3	21,9	17,8	37,8	99,5	35,9	49,1	33,1	14,50	41,8	5,35	44,6
Oct. "	7,80	72,2	1,95	46,8	10,27	27,9	23,0	39,9	42,0	28,5	21,9	46,5	121,0	43,7	61,1	41,1	19,25	55,5	5,40	45,0
Nov. "	7,70	71,3	1,92 ⁵	46,2	10,19	27,7	22,6	39,2	43,4	29,4	21,4	45,4	131,4	47,4	73,4	49,4	19,25	55,5	5,45	45,4
Dec. "	7,85	72,7	1,90 ⁵	45,7	10,25	27,8	23,6	40,9	39,2	26,6	21,4	45,4	135,2	48,8	82,2	55,3	20,25	58,4	5,55	46,3
Jan. 1937	8,05	74,5	1,90	45,6	10,62	28,8	23,8	41,2	38,2	25,9	22,0	46,7	141,9	51,2	88,2	59,3	21,50	62,0	5,65	47,1
Febr. "	8,25	76,4	2,12 ⁵	51,0	10,95	29,7	24,0	41,6	37,4	25,4	21,8	46,3	133,6	48,2	85,6	57,6	22,75	65,6	5,70	47,5
Maart "	8,30	76,9	2,12	50,9	11,16	30,3	26,6	46,1	44,6	30,2	23,3	49,5	138,9	50,1	88,6	59,6	25,—	72,0	5,75	47,9
April "	8,55	79,2	2,12	50,9	11,30	30,7	26,0	45,1	45,3	30,7	23,1	49,0	144,9	52,3	96,5	64,9	28,50	82,1	5,80	48,3
3 Mei "	9,00	83,3	2,11 ⁵	50,8	11,39 ¹⁰	30,9	24,6	42,6	42,4 ¹⁰	28,7	22,8 ¹⁰	48,4	144,4 ⁵	52,1	98,4 ⁵	66,2	26,25 ⁴	75,6	5,85	48,8
10 " "	9,00	83,3	2,11 ⁵	50,8	11,48 ¹⁰	31,2	24,4	42,6	42,5 ¹⁰	28,8	22,6 ¹⁰	48,0	144,3 ⁵	52,1	97,4 ⁶	65,5	—	—	5,85	48,8
18 " "	9,00	83,3	2,11	50,7	11,48 ¹⁰	31,2	24,1	41,8	—	—	—	—	142,3 ⁷	51,3	97,4 ⁷	65,5	—	—	5,85	48,8
24 " "	9,00	83,3	2,11	50,7	—	—	24,2	41,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,85	48,8

1) 5 Mei. 2) 12 Mei.

grote helderheid. De beteekenis van de optimale bedrijfs-grootte wordt vanuit verschillende gezichtshoeken be-schouwd. Daarin ligt de groote waarde. Gewoonlijk beperkt men zich tot den technischen kant en geraakt de beteeken-is van de productiecapaciteit in verband met de orga-nisatie, de financiering en den afzet enz. op den achter-grond. Dit is hier niet het geval.

Annalen der Betriebswirtschaft. V Band. Heft 3—4. (Berlijn 1936; Verlagsbuchhandlung Leopold Weiss. Prijs R.M. 7.50).

De aflevering bevat een zestal artikelen, waarin de be-teekenis van de mathematische statistiek voor het bedrijf, voor de kostprijsberekening, enz. wordt uiteengezet aan de hand van praktische voorbeelden, wat het lezen ver-gemakkelijkt. Ook ditmaal zijn het weer deskundigen van den eersten rang, welke een bijdrage hebben geleverd.

Sociale en Economische Geografie van Harlingen door Dr. E. van Hinte. (Harlingen 1936; Nico Poort. Prijs ingen. f 5.—, geb. f 7.—).

Behandeld worden achtereenvolgens de geschiedenis, de demografie, het economisch leven en het sociale leven van Harlingen. In een nabeschouwing worden nog de vooruit-zichten van de stad besproken. Optimistisch is de schrij-ver hierover niet, hoewel hij nog wel enkele lichtpunten ziet. Zoo acht hij o.a. een industrialisatie van het gebied tusschen Harlingen en Leeuwarden mogelijk, hoewel zich daarbij terecht de moeilijkheden, welke zich zullen voor-

doen bij de instelling van de bevolking op de industrie niet ontveinzende. Het werk bevat vele illustraties en in-structieve statistieken.

Waarde, Koopkracht, Waardemeter, De gouden stan-daard, De menscheijke standaard door Dr. Ir. W. M. Meyer. (Rotterdam 1936; Nijgh & van Ditmar N.V. Prijs f 0.60).

Deze studie over economie en geldwezen is bedoeld als leidraad bij het doordenken van de huidige, veelal ver-waard lijkende, monetaire evoluties. Schr. trachtte, vrij van alle bestaande stelsels en theorieën, het vraagstuk van het geldwezen van den grond af door te denken en op te bou-wen, er als ingenieur van uitgaande, dat het mogelijk moest zijn ook voor het begrip „waarde” langs zuiver mathematischen weg een meter af te leiden van onwrik-bare juistheid.

Wetstoepassing of wetsverkrachting? De Regeering beschikt afwijzend op het verzoek tot verbindend-verklaring van ondernemersovereenkomsten voor het bakkersbedrijf door Prof. Mr. P. S. Ger-brandy. (Amsterdam 1937; H. A. van Botten-burg N.V. Prijs f 0.35).

Schrijver bespreekt o.m. de overeenkomsten, haar inhoud, strekking en wordingsgeschiedenis, het verloop van de behandeling, de afwijzing.

AN GROOTHANDELSPRIJZEN *) (De volledige statistiek werd het laatst opgenomen in E.-S. B. van 19 Mei j.l.)

	ZUIVEL EN EIERN						METALEN											
	BOTER per kg Leeuwarder Comm. Noteering	BOTER p. kg. Heffing Crisis-Zuivel-Centr.	KAAS Edammer Alkmaar Fabrieks-kaas kl. m/merk per 50 kg.	EIERN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.	KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton	LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton	TIN Locoprijzen Londen per Eng. ton	IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesb. per Eng. ton	GIETERIJ-IJZER (Lux III) p. Eng. t. f.o.b. Antwerpen	ZINK Locoprijzen Londen per Eng. ton	GOUD cash Londen per ounce fine	ZILVER cash Londen per Standard Ounce						
1925	2,31	—	56,—	9,18	751,00	440,75	3168,50	44,25	40,50	437,75	51,75	cts. 162,00	100,0					
Jan.'36	0,57	0,95	16,80	4,04	252,00	112,50	1516,50	24,75	20,25	106,25	24,3	51,75	100,0					
Feb. "	0,61	0,92	17,37	3,37	256,25	116,75	1493,50	24,75	20,25	111,00	25,4	51,75	100,0					
Mrt. "	0,46	0,99	17,70	2,69	261,75	120,75	1544,25	24,75	20,25	116,75	26,7	51,75	100,0					
Apr. "	0,44	1,02	16,82	2,49	269,50	117,25	1522,75	24,75	20,25	110,75	25,3	51,75	100,0					
Mei. "	0,47	0,99	18,75	2,52	271,25	114,75	1495,50	24,75	20,25	108,00	24,7	51,75	100,0					
Juni. "	0,57	0,89	20,20	2,69	268,50	110,50	1358,25	24,75	20,25	105,50	24,1	51,75	100,0					
Juli. "	0,60	0,81	19,35	2,91	275,25	117,75	1495,50	24,75	20,25	101,00	23,1	51,75	100,0					
Aug. "	0,62	0,80	17,87	3,31	282,50	123,75	1358,75	24,75	20,25	101,00	23,1	51,75	100,0					
Sep. "	0,58	0,79	16,25	3,63	289,75	134,50	1459,00	24,75	20,25	104,25	23,8	51,75	100,0					
Oct. "	0,63	0,77	17,55	4,85	374,75	149,00	1847,75	24,75	20,25	135,00	30,8	65,25	126,0					
Nov. "	0,70	0,78	16,07	5,15	397,75	150,25	2079,75	24,75	20,25	149,00	34,0	64,50	124,6					
Dec. "	0,65	0,82	15,75	4,36	415,00	53,0	234,00	24,75	20,25	162,50	37,1	63,75	123,2					
Jan.'37	0,66	0,85	17,07	3,45	462,00	61,5	244,25	36,25	31,75	188,50	43,1	63,50	122,7					
Feb. "	0,69	0,80	18,75	3,81	522,00	69,5	248,50	36,25	31,75	219,50	50,1	63,50	127,7					
Mrt. "	0,68	0,80	18,82	3,86	420,00	63,50	291,25	36,25	31,75	119,1	48,25	66,6	63,50					
Apr. "	0,69	0,80	16,45	3,05	332,50	74,5	235,50	36,25	31,75	134,0	54,0	63,50	122,7					
3 Mei. "	0,70	0,75	16,75	2,90	316,00	71,0	221,00	36,25	31,75	143,2	51,50	63,25	122,2					
0 " "	0,68	0,75	17,—	2,95	321,00	73,9	219,75	36,25	31,75	146,9	51,25	63,25	122,2					
8 " "	0,72	0,75	17,50	2,90	316,00	75,1	202,75	36,25	31,75	148,8	49,9	63,25	122,2					
4 " "	0,70	0,70	17,50	2,90	316,00	74,2	221,75	36,25	31,75	143,1	49,9	63,25	122,2					

Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2; van 5 Febr. 1934 tot 6 Juli 1935 80 kg La Plata; van 6 Juli 1936 tot 30 Nov. 1936 Manitoba. kg Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. *) Tot Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 7 Oct. '35—18 Mei '36 62/63 kg Z.-Russische. 5) De jaargemiddelden zijn berekend uit de gemiddelde prijzen van April, Mei en Juni van het betreffende jaar.

	BOUWMATERIALEN						KOLONIALE PRODUCTEN										INDEXCIJFER	
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M ³ .	S T E E N E N		CACAO G.F. Accra per 50 kg c.i.f. Nederland		COPRA Ned.-ind. f.m.s. per 100 kg Amsterdam	KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 kg.	RUBBER Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.	SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam per 100 kg.	THEE Aff. N.-I. thee. A'dam gem. pr. Java- en Suma-trathee p. 1/2 kg.		Grond-stoffen	Indi-sche uit-voer-producten					
1925	159,75	15,50	19,—	25,71	35,87	61,375	1,80	18,75	84,5	100,0	100,0	100,0						
Jan.'36	63,00	8,25	10,—	8,47	32,9	11,12	0,21	11,6	4,32	23,1	39,50	35,5						
Feb. "	63,00	8,—	9,50	8,62	33,5	10,62	0,22	12,3	4,12	21,3	38,50	35,6						
Mrt. "	64,25	8,—	10,25	8,47	32,9	9,77	0,23	12,6	3,92	20,9	37,25	35,8						
Apr. "	65,00	8,—	10,25	8,67	33,7	9,72	0,23	12,6	3,97	21,2	36,50	35,6						
Mei. "	65,00	8,—	10,25	9,23	35,9	9,52	0,23	12,6	3,65	19,5	37,—	35,2						
Juni. "	68,00	7,75	10,—	10,34	40,2	9,00	0,23	12,6	3,85	20,5	36,50	35,3						
Juli. "	71,25	7,—	9,25	10,34	40,2	10,47	0,24	13,3	3,70	19,7	36,25	35,9						
Aug. "	73,25	6,50	9,—	10,89	42,4	10,82	0,23	13,0	3,55	18,9	36,75	35,6						
Sep. "	79,00	6,50	9,—	12,30	47,8	11,27	0,24	13,3	3,47	18,5	37,50	37,2						
Oct. "	107,00	7,25	9,—	17,24	67,1	13,87	0,30	16,7	4,47	23,9	46,50	47,3						
Nov. "	106,00	7,25	9,25	17,45	67,9	16,12	0,32	17,8	4,57	24,4	48,50	49,9						
Dec. "	112,75	7,50	9,—	22,49	87,5	19,65	0,37	20,6	4,72	25,2	48	53,3						
Jan.'37	118,75	7,50	9,—	24,50	95,3	20,62	0,38	21,1	5,57	29,7	50,50	54,5						
Feb. "	125,00	7,50	9,—	21,09	82,0	17,95	0,40	22,2	5,72	30,5	53,50	57,3						
Mrt. "	135,00	8,—	9,25	23,—	89,5	18,05	0,44	24,4	6,10	32,5	55	65,1						
Apr. "	135,00	8,25	9,50	20,83	81,0	16,87	0,44	24,4	6,12	32,7	54,25	64,2						
3 Mei. "	135,00	8,25	9,50	18,22	70,9	16,37	0,38	21,1	6,—	32,0	55	65,1						
0 " "	137,50	86,1				14,87	0,41	22,8	6,25	33,3	64,3	64,3						
8 " "	137,50	86,1				14,25	0,37	20,6	5,87	31,3	63,2	63,2						
4 " "	137,50	86,1				14,75	0,38	21,1	6,12	32,7	63,8	63,8						

De tegenwaarde in guldens, van de £ en \$ noteeringen, berekend tegen den wisselkoers van den dag. (Zie E.-S. B. van 7 Oct. 1936, blz. 733). Voor de samenstelling van dit indexcijfer zie het E.-S. M. van Dec. 1936. De laatste 8 cijfers van deze kolom zijn met voorloopige coëfficiënten gewogen.

